

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	2
	1.1 Aanleiding	2
	1.2 Doel Wmo	2
	1.3 Wettelijk kader	2
	1.4 Voor wie is de Wmo	3
	1.5 Opzet van de Wmo beleidsnota 2008-2012	3
	1.6 Leeswijzer	3
2.	Visie op de Wmo	4
3.	Wmo-beleid	5
	3.1 Prestatieveld 1. sociale samenhang en leefbaarheid in wijken en buurten	5
	3.2 Prestatieveld 2. Preventieve ondersteuning bij opgroeien en opvoeden (jeugd)	5
	3.3 Prestatieveld 3. Informatie, advies en Cliëntondersteuning	7
	3.4 Prestatieveld 4. Ondersteunen van vrijwilligers en mantelzorgers	8
	3.5 Prestatieveld 5. Bevorderen van participatie en zelfredzaamheid	9
	3.6 Prestatieveld 6. Voorzieningen voor mensen met een beperking	10
	3.7 Prestatieveld 7. Maatschappelijke opvang, bestrijding huiselijk geweld	11
	3.8 Prestatieveld 8. Openbare geestelijke gezondheidszorg	14
	3.9 Prestatieveld 9. Verslavingsbeleid	14
4.	Aanpalende beleidsterreinen	16
	4.1 Aanpalende thema's in beeld	16
	4.2 Toelichting op thema's	16
5.	Behoeftte kwetsbare doelgroepen en participatie	21
	5.1 Inzicht in de behoefte van kwetsbare groepen	21
	5.2 Cliëntenraad Wmo	21
	5.3 Voorlichtingen	21
6.	Kwaliteitsborging	22
	6.1 Kwaliteit van voorzieningen	22
	6.2 Contractbeheer hulp bij het huishouden	22
	6.3 Klanttevredenheidsonderzoek & Benchmark	22
7.	Keuzevrijheid	23
8.	Ontwikkelingen in de Wmo	24
	8.1 Regionale samenwerking	24
	8.2 Nieuwe taken	24
	8.3 Ambassadeursfunctie	25
	8.4 Projectgroep Wmo	25
9.	Financiën	26
	9.1 Begroting 2008	26
	9.2 Gebruik van andere financieringsbronnen	27
	Bijlage 1 Overzicht beleidsvoornemens en Planning	28
	Bijlage 2 Beleid en activiteiten in Hoorn per prestatieveld	29
	Bijlage 3 Lijst met afkortingen	35
	Bijlage 4 Geformuleerde uitgangspunten Wmo	36

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het begrip maatschappelijke ondersteuning is in de Wet maatschappelijke ondersteuning (hierna Wmo) verwoord in negen prestatievelden. Het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) geeft in de Wmo de kaders aan waarbinnen elke gemeente haar eigen beleid kan maken. Dit Wmo-beleid dient de gemeente elke vier jaar te actualiseren.

De 9 Wmo prestatievelden

1. Het bevorderen van de sociale samenhang in en de leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.
2. Op preventie gerichte ondersteuning bieden aan jongeren met problemen met opgroeien en aan ouders met problemen met opvoeden.
3. Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.
4. Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers.
5. het bevorderen van deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem t.b.v. het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer.
7. Maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en huiselijk geweld.
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg.
9. Het bevorderen van verslavingsbeleid.

1.2 Doel Wmo

Meedoen en zelfredzaamheid

Het doel van deze nieuwe wet is tweeledig: enerzijds 'meedoen' (dit wordt ook wel participatie genoemd) en anderzijds bevorderen van zelfredzaamheid van met name mensen met beperkingen. Het Ministerie van VWS omschrijft het doel van de wet als volgt:

"Het maatschappelijke doel van de Wmo is: meedoen. Meedoen van alle burgers aan alle facetten van de samenleving, al of niet geholpen door vrienden, familie of bekenden. Dat is de onderlinge betrokkenheid tussen mensen. En als dat niet kan, is er ondersteuning vanuit de gemeente. Het eindperspectief van de Wmo is een samenhangend lokaal beleid op het gebied van de maatschappelijke ondersteuning en op aanpalende terreinen. Voor mensen die langdurige, zware zorg nodig hebben is en blijft er de Awbz¹."

1.3 Wettelijk kader

Alhoewel de Wmo staat voor een nieuwe aanpak, is het takenpakket inhoudelijk niet geheel nieuw. Van een aantal "oude" wetten lag de uitvoering al bij de gemeente en zijn alleen taken overgegaan naar de Wmo. Ook heeft de gemeente een aantal nieuwe taken gekregen.

Met ingang van 1 januari 2007 zijn in de Wmo zijn de volgende onderdelen ondergebracht:

1. Welzijnswet (Een taak die al bij de gemeente lag)
2. Wet voorziening gehandicapten (Wvg) (Een taak die al bij de gemeente lag)
3. Aantal subsidieregelingen uit de Algemene wet bijzondere ziektekosten (Awbz)
4. Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) (Een taak die al bij de gemeente lag)
5. Huishoudelijke Verzorging uit de AWBZ

---

¹ Awbz: Algemene wet bijzondere ziektekosten

1.4 Voor wie is de Wmo?

"Meedoen" is het devies van de Wmo. Meedoen over de volle breedte van de Nederlandse bevolking: jong en oud, ongeacht iemands maatschappelijke of economische positie, ongeacht beperkingen en ongeacht afkomst. Voor veel mensen is deelnemen aan de samenleving en zich inzetten voor anderen een vanzelfsprekendheid. Algemene voorzieningen voor iedereen toegankelijk en al dan niet door de gemeente gefinancierd, is voor hen voldoende. Soms lukt dat meedoen niet op eigen kracht. Dat kan zijn omdat burgers de weg niet weten, de regie kwijt zijn, lichamelijke beperkingen hebben of problemen hebben met het opgroeien of opvoeden van hun kinderen. Dan is het zaak om deze mensen toe te rusten om ze te kunnen laten meedoen aan de samenleving.

1.5 Opzet van de Wmo-beleidsnota 2008 tot 2012

Volgens de Wmo is de gemeente verplicht om elke vier jaar Wmo-beleid te ontwikkelen op de negen geformuleerde prestatievelden. Hoewel de Wmo is ingevoerd op 1 januari 2007, mag de eerste Wmo-beleidsnota ingaan op 1 januari 2008. Beleid is altijd in beweging en speelt in op maatschappelijke ontwikkelingen. Hier is vooral sprake van in de periode 2008 tot 2012, waar deze nota zich op richt. In deze periode wordt naar verwachting de Wmo uitgebreid met nog een aantal andere taken. Voor de ontwikkeling van nieuwe Wmo beleidsonderdelen in de komende periode, zal voorliggende nota als basis dienen met haar visie en richtinggevende uitspraken.

Reeds in 2006 is beleid ontwikkeld op de onderwerpen hulp bij het huishouden, toegang tot zorg en de informatie- en adviesfunctie vanuit het Loket Zorg en Welzijn. Dit waren de belangrijkste nieuwe verantwoordelijkheden die daadwerkelijk operationeel dienden te zijn op 1 januari 2007. Vervolgens is in 2007 het bestaande welzijnsbeleid tegen het 'Wmo-licht' gehouden². De afgelopen jaren is al veel integraal beleid ontwikkeld binnen het Welzijnsbeleid. Dit zal geen grote wijzigingen met zich meebrengen in de Wmo. Daar waar reeds beleid op is beschreven en vastgesteld, wordt hiernaar verwezen. In deze nota wordt hier verder niet op ingegaan. Verder worden op de verschillende prestatievelden veel samenhangende activiteiten aangeboden en bestaat een scala aan voorzieningen. Deze zijn alleen nog niet verwerkt in een overkoepelend beleid. Verder wordt op een aantal prestatievelden, zoals het ondersteunen van Mantelzorgers en vrijwilligers nog beleid ontwikkeld.

Bij de voorbereidingen op de Wmo-beleidsontwikkeling werd al snel duidelijk dat een aantal onderwerpen dwars door verschillende prestatievelden heen lopen. Sport, wijksteunpunten en sociaal veiligheidsbeleid zijn voorbeelden die zich niet in één prestatieveld laten onderbrengen. Er kan sprake zijn van een duidelijke wisselwerking tussen verschillende beleidsterreinen, zoals het Wmo-eigen-bijdragebeleid en het gemeentelijk minimabeleid. Ook deze onderwerpen worden in deze beleidsnota belicht. De essentie is dat alle thema's zijn gericht op één gemeenschappelijk doel: het meedoen aan de samenleving.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 leest u over de aanleiding van deze beleidsnota, het doel van de Wmo, het wettelijk kader en voor wie de Wmo bedoeld is. Hoofdstuk 2 gaat in op de visie van de gemeente Hoorn op de Wmo en de uitvoering daarvan. Het Wmo beleid komt in hoofdstuk 3 aan de orde. In hoofdstuk 4 wordt beleid in beeld gebracht dat een duidelijke relatie heeft met één of meer prestatievelden. Hoe de gemeente Hoorn kwetsbare groepen bereikt, inzicht krijgt in hun behoefte aan ondersteuning en betreft bij beleidsontwikkeling kunt u lezen in hoofdstuk 5. 'Kwaliteit van zorg staat voorop' is een van de uitgangspunten van de gemeente Hoorn. De wijze waarop Hoorn deze kwaliteit wil realiseren en garanderen, is verwoord in hoofdstuk 6. In hoofdstuk 7 leest u hoe de gemeente Hoorn keuzemogelijkheden biedt voor mensen die een voorziening nodig hebben. De Wmo is nog in ontwikkeling. Zowel ten aanzien van een aantal taken die naar verwachting aan de Wmo worden toegevoegd, als de regionale ontwikkelingen op het gebied van gezamenlijk subsidiebeleid. U leest hier meer over in hoofdstuk 8. Tot slot geeft hoofdstuk 9 een beeld van de financiële aspecten van de Wmo.

---

² Het Wmo-licht behelst de uitgangspunten van de gemeente Hoorn voor de Wmo, zoals deze zijn weergegeven in de Kadernotitie *Meedoen en erbij Hoor'n*. De Kadernotitie is door de raad vastgesteld op 12 december 2006.

Hoofdstuk 2. Visie op de Wmo

Burgers van Hoorn, jong, oud, autochtoon en allochtoon, arm en rijk voelen zich thuis in de Hoornse samenleving.

Deze 'visie op de Wmo' is samengesteld uit de volgende documenten:

- Beleidsagenda van de raad;
- Collegeakkoord;
- College uitvoeringsprogramma;
- Kadernota Wmo;
- Stadsvisie;

De gemeente streeft naar een samenhangend aanbod van voorzieningen, dat toegankelijk is voor alle burgers in Hoorn. Ontmoeting, ontplooiing en ontspanning staan hierbij centraal. De gemeentelijke rol hierin is vooral regisserend, stimulerend, en faciliterend. Bij ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van Wmo-beleid betreft de gemeente bewoners, instellingen en regiogemeenten en wordt onderlinge samenwerking gestimuleerd.

Iedereen is in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het aanpakken van problemen en die van hun naasten. Om burgers hiertoe in staat te stellen, zorgt de gemeente voor een samenhangend, onderling afgestemd en toegankelijk stelsel van zorg en welzijn op lokaal niveau en naar lokale behoefte. Daarbij kijkt de gemeente Hoorn naar de rolverdeling tussen gemeente en andere organisaties vanuit de vraag wie een bepaalde taak het beste kan uitvoeren. Uitgangspunten hierbij zijn verder het voorkomen van doublures en leemten in het aanbod en alleen ontwikkeling en financiering van specifieke voorzieningen als het algemeen toegankelijke aanbod niet toereikend is.

De gemeente wil zich in haar Wmo-beleid in het bijzonder richten op versterking van maatschappelijke participatie door stimulering en ondersteuning van vrijwilligers, het ondersteunen van mantelzorgers en kwetsbare groepen. Voor inwoners die (nog) onvoldoende of geen mogelijkheden hebben om mee te doen in de samenleving, is het te ontwikkelen beleid gericht op versterking van de zelfredzaamheid, ondersteuning en waar nodig opvang.

Door het voorkomen en vroegtijdig ingrijpen bij eenzaamheid, achterstand, uitval uit de samenleving en andere problemen, streeft de gemeente Hoorn ernaar dat iedereen een plek heeft in de samenleving. Behalve dit mensgerichte streven, is het ook de inzet dat door preventie en vroegtijdig ingrijpen, de behoefte aan geïndiceerde (duurdere) zorg wordt voorkomen of wordt vertraagd.

Naast regisserende taken en beleidsontwikkeling is de gemeente ook verantwoordelijk voor een aantal uitvoerende taken en dan met name met betrekking tot de aanvragen voor hulp bij het huishouden & individuele voorzieningen en informatie, advies & cliëntondersteuning. Dat betekent dat er veel rechtstreekse contacten met burgers zijn. Vanuit het perspectief 'De mens staat centraal' is in die contacten snelle en goede dienstverlening essentieel.

Deze visie op de Wmo is de rode draad in het Wmo beleid, de wijze waarop deze wordt uitgevoerd en de manier waarop de gemeente Hoorn omgaat met haar burgers.

Hoofdstuk 3. Wmo-beleid

Zoals uit het inleidende hoofdstuk naar voren komt, is de Wmo deels ontstaan door samenvoeging van andere wetten. Deze wetten zijn (veelal) doorvertaald naar beleid. Waar mogelijk, vindt (verdere) integratie en doorvertaling plaats naar het Wmo-beleid.

Breed en integraal welzijnsbeleid laat zich per definitie niet dwingen in het ene of andere prestatieveld. Het Wmo-beleid dient echter per prestatieveld geformuleerd te worden. Ook de verantwoording van het gevoerde beleid aan de burgers dient per prestatieveld inzichtelijk te worden gemaakt. Daarom is het bestaande beleid toch per prestatieveld geïnterpreteerd. Voor de indeling van beleid en activiteiten is een keuze gemaakt voor een bepaald prestatieveld. Sommige onderdelen hadden wellicht ook in een ander prestatieveld kunnen worden ondergebracht, zoals het jongerenwerk dat in zowel prestatieveld 1 als 2 prima past. Ook de financiering van beschreven beleid is niet altijd per prestatieveld te herleiden, maar loopt daar soms dwars doorheen.

Binnen de prestatievelden vinden al enorm veel activiteiten plaats. Niet altijd ligt daar vastgesteld beleid aan ten grondslag, maar vaak maken deze activiteiten wel deel uit van een plan van aanpak. Een volledige weergave van de activiteiten die in het kader van de Wmo plaatsvinden, zou tot een lijvig boekwerk leiden. Er is daarom gekozen voor een schematisch overzicht van het huidige beleid en de activiteiten. Dit overzicht vindt u in bijlage 2.

Gedurende het jaar 2007 is op een aantal prestatievelden de ontwikkeling van nieuw beleid gestart. De fase van ontwikkeling varieert en heeft op het moment dat deze Wmo-beleidsnota 2008-2012 wordt geschreven, nog niet geleid tot uitgekristalliseerd en vastgesteld beleid. In de onderstaande beschrijving van de prestatievelden vindt u een toelichting op het prestatieveld, de ontwikkelingen die daarin plaatsvinden, de beleidsvoornemens en een planning. Voor een overzicht van de beleidsvoornemens en de planning, zie bijlage 1.

3.1 Prestatieveld 1. Sociale samenhang en leefbaarheid in wijken en buurten

Om zo lang mogelijk gezond en zelfredzaam te blijven is het belangrijk een woon- en leefomgeving te hebben, waar bewoners zich goed voelen en vertrouwen hebben in de buurt. Daarbij is niet alleen de fysieke inrichting van de woonomgeving bepalend, maar ook een goed functionerend leefklimaat met een sterke sociale samenhang. Hierbij gaat het om betrokkenheid van wijkbewoners onderling en samen met de maatschappelijke organisaties en de gemeente. De gemeente kan dit stimuleren en faciliteren, maar niet zelf realiseren. Samenwerking met (welzijns)organisaties en wijkbewoners is hiervoor noodzakelijk.

Naast de vele lopende activiteiten die binnen dit prestatieveld worden aangeboden (zie bijlage 2) heeft de gemeente Hoorn de afgelopen jaren geïnvesteerd in wijkplannen voor elke wijk. Door deze wijkplannen samen met de wijkbewoners te ontwikkelen, is niet alleen gewerkt aan een plan voor een schone, hele en veilige woonomgeving, maar ook aan saamhorigheid en betrokkenheid van de bewoners bij hun wijk. Dit beleid zal worden voortgezet met daarin meer aandacht voor het sociale component, zoals dit bijvoorbeeld zichtbaar wordt in de school als de spil van de wijk.

3.2 Prestatieveld 2. Preventieve ondersteuning bij opgroeien en opvoeden (jeugd)

De gemeente is verantwoordelijk voor het realiseren van de samenhang tussen verschillende voorzieningen binnen de jeugdketen. Zij schept de voorwaarden voor jeugdvoorzieningen, zoals sport, cultuur en andere vrijetijdsactiviteiten. Ook het scheppen van randvoorwaarden voor ouders om hun kinderen goed te kunnen opvoeden, zoals opvoedingsondersteuning en kinderopvang is een taak van de gemeente. Samenwerking tussen voorzieningen stimuleren en zonedig afdwingen, maakt eveneens deel uit van de verantwoordelijkheid van de lokale overheid. Samengevat voert de gemeente haar beleid uit via de volgende 5 functies van het lokaal preventief jeugdbeleid:

1. Informatie en advies;
2. Signalering;
3. Toeleiding naar het hulpaanbod;
4. Licht pedagogische hulp;
5. Coördinatie van zorg op lokaal niveau.

Situaties waarin het mis gaat of dreigt mis te gaan in de ontwikkeling van kinderen en jongeren, dienen in een zo vroeg mogelijk stadium te worden gesignaleerd. Daarop wordt de geboden ondersteuning afgestemd en kan er zo nodig worden ingegrepen. In deze situaties komt het aan op een sluitende keten van jeugdvoorzieningen, integrale benadering van de hulpvraag en individueel maatwerk. Hierop is de afgelopen jaren fors ingezet met de aansluiting van zorg op de zorgstructuur in het onderwijs en buurtnetwerken voor jeugdhulpverlening.

Uit een inventarisatie van de invulling van de vijf genoemde prestatievelden is gebleken dat een aantal zaken versterkt kunnen worden. Tevens vindt een aantal landelijke ontwikkelingen plaats waar Hoorn in haar beleid op inspeelt.

Signalering, ondersteuning en toeleiding naar hulp

Kinderen ontwikkelen zich in wisselwerking met de omgeving. Een brede opvoedingssituatie speelt daarin een belangrijke rol. "Samen Starten" is een protocol ter ondersteuning van de psychosociale ontwikkeling van het kind. Samen Starten kenmerkt zich door de aanpak dat gezinnen met opvoedproblemen in een vroeg stadium worden gesignaleerd. Wijkverpleegkundigen kijken samen met de ouders van soms nog heel jonge kinderen of er moeilijkheden in het gezin zijn. Als er een probleem is, wordt onmiddellijk de hulpverlening ingeschakeld. Ook kunnen gezinnen die kampen met verscheidene problemen ondersteuning krijgen van een 'coach'. Deze wijkverpleegkundige, jeugdverpleegkundige of maatschappelijk werker ondersteunt de ouders dan gedurende vier maanden. Dit systeem zal in 2008 uitgewerkt en in 2009 ingevoerd worden.

Door problemen in het opgroeien en met het opvoeden zo vroeg mogelijk te signaleren en hier een snelle en adequate aanpak op te zetten, bij voorkeur in de eigen omgeving, kan erger worden voorkomen. Tevens is de benodigde ondersteuning in een eerder stadium vaak lichter, dan wanneer er ingegrepen moet worden in een situatie die al langer bestaat en bijvoorbeeld tot een ontwikkelingsachterstand heeft geleid. Om de signalering en de toeleiding naar ondersteuning en zorg te verbeteren, worden de buurtnetwerken uitgebreid naar alle wijken. Tevens zal er nog een tweetal Steunpunten Opvoeding worden opgezet, zodat er een dekkend geheel ontstaat over de gemeente Hoorn. Op dit moment zijn drie Steunpunten Opvoeding actief in de wijken: Grote Waal, Risdam en Kersenboogerd. De nieuwe twee Steunpunten zullen met name opgezet worden voor de wijken: Centrum, Zwaag, Blokker en Bangert Oosterpolder.

Ter ondersteuning van de signaleringsfunctie zal in 2009 de (tweejaarlijkse) Jeugdmonitor weer worden gehouden. Op basis van de uitkomsten van de monitor zullen eventueel nadere plannen worden gemaakt.

Coördinatie van zorg

Er is gebleken dat de informatie-uitwisseling in de jeugdketen een knelpunt vormt. Organisaties werken af en toe langs elkaar heen en delen informatie over jongeren onvoldoende met elkaar. Soms omdat de organisaties uit verschillende disciplines komen, soms omdat jongeren naar een andere gemeente verhuizen. De Verwijsindex Risicjongeren brengt risicomeldingen van hulpverleners, van zowel binnen, als buiten de gemeente, bij elkaar en informeert hulpverleners onderling over hun betrokkenheid bij jongeren. Dit systeem zal in 2008 uitgewerkt worden en kan waarschijnlijk in 2009 ingevoerd worden.

Van rijkswege wordt de invoering van het elektronisch kinddossier (EKD) wettelijk verplicht. Vanuit haar regierol voor de Jeugdgezondheidszorg dient de gemeente de samenwerking tussen ketenpartners rondom het functioneren van het elektronisch kinddossier te bewaken.

In het verlengde van de landelijke ontwikkelingen rondom het Centrum voor Jeugd en Gezin, worden vanaf 2008 samenwerkingsafspraken met instellingen gemaakt om de vormgeving op lokaal niveau te realiseren. De onderlinge afspraken tussen instellingen (GGD, Omring en BJZ) worden vastgelegd in convenanten en protocollen. Met het opzetten van een Centrum voor Jeugd en Gezin, dient er een eenduidig en samenhangend aanbod van opvoedingsondersteuning te ontstaan. Deze voorziening dient laagdrempelig te zijn en goed bereikbaar voor bezoek, telefonisch en digitaal. Verder dient het

Centrum voor Jeugd en Gezin als een centrale plek waar de aansluiting en coördinatie plaatsvindt tussen het gemeentelijke preventieve jeugdbeleid en de jeugdzorg (provinciale verantwoordelijkheid).

Planning:

Jeugdmonitor en eventueel actieplan	2009
Invoering elektronisch kinddossier door GGD en Omring.	2008/2009
Samenwerkingsafspraken rond Centra voor Jeugd en Gezin vastleggen in convenanten en protocollen.	2008/2009
Centra voor Jeugd en Gezin realiseren.	2009/2010
Invoering elektronische Verwijsindex Risicjongeren	2008/2009
Verbetering signalering d.m.v. methode "Samen starten".	2008/2009

3.3 Prestatieveld 3. Informatie, advies en cliëntondersteuning

Met het 'geven van informatie en advies' wordt bedoeld op activiteiten, die de burger de weg wijzen in het veld van maatschappelijke ondersteuning. Het kan hierbij gaan om zowel algemene voorzieningen, zoals informatiepunten of om meer specifieke voorzieningen zoals individueel advies of verheldering van een ondersteuningsvraag. Hoewel de wet dit niet verplicht, laten veel gemeenten zich bij de invulling van dit prestatieveld leiden door de 'één loket gedachte': een burger zou zich in principe niet vaker dan éénmaal met een vraag tot de gemeente hoeven te wenden om over het gehele scala van voorzieningen de nodige informatie te verkrijgen.

Cliëntondersteuning

Cliënten worden ondersteund bij het maken van een keuze of bij het oplossen van een probleem. Cliëntondersteuning bevordert de regie van de cliënt over zijn/haar leven (en zijn omgeving) tot zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie. Daarmee gaat cliëntondersteuning een stap verder dan informatie en advies en richt zich op mensen die voor een vraag of een situatie staan die zodanig complex is, dat de betreffende persoon het zelf en met zijn omgeving niet op kan lossen.

Loket Zorg en Welzijn

Vanuit het Loket Zorg en Welzijn wordt een samenhangend aanbod van informatie, advies en cliëntondersteuning aangeboden. Er is aan het Loket sprake van een integrale benadering van de cliënt met zijn of haar hulpvraag en persoonlijke situatie. Het Loket Zorg en welzijn is opgezet op basis van een daartoe in 2005 geschreven startnotitie. Sinds mei 2006 is het Loket operationeel en vanaf 1 januari 2007 is het Loket ook verantwoordelijk voor de uitvoering van hulp bij het huishouden. Het Loket is telefonisch te bereiken en ook te bezoeken. Mensen kunnen er terecht met vragen over zorg en welzijn en om een voorziening of hulp bij het huishouden aan te vragen. De Wmo-consulenten in het Loket stellen eenvoudige indicaties. Alle andere indicatieaanvragen worden door collega-consulenten in de backoffice van het Loket in behandeling genomen en voor complexe aanvragen kan het advies van het Centrum Indicatiestelling Zorg of van Trompetter en Van Eeden worden gevraagd. De medewerkers van het team Zorg hebben een mbo/plus opleiding. Zij hebben bijscholing gehad op Wmo of voorheen Wvg vlak, gericht op de wetgeving en uitvoering hiervan. Ook hebben zij bijscholing gehad op het gebied van vraagverheldering specifiek gericht op kwetsbare doelgroepen.

Om een breed en samenhangend aanbod te kunnen bieden, wordt samengewerkt met de stichtingen MEE, Stichting Welzijn Ouderen West-Friesland (SWOWF) en Netwerk. Na afloop van het eerste jaar Wmo-uitvoering, vindt een interne evaluatie plaats van de werkwijze. Indien nodig volgen hieruit nadere werkafspraken met de partners.

Oproet

Behalve bij het Loket, kunnen mensen uit heel West-Friesland hun informatie over wonen, zorg en welzijn ook vinden op de digitale sociale kaart www.oproet.nl. Jongeren kunnen terecht op de website www.jongoproet.nl. Deze websites zijn het resultaat van regionale samenwerking tussen de negen Westfriesse gemeenten. Intussen is gebleken dat de opbouw van de digitale sociale kaart een groeimodel is, het werkt nog niet helemaal zoals gewenst. De digitale sociale kaart zal daarom verder geoptimaliseerd worden.

Planning:

Optimalisering digitale sociale kaart

2^e kwartaal 2008

3.4 Prestatieveld 4. Ondersteunen van vrijwilligers en mantelzorgers

Vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk is vrijwillige inzet van burgers, zowel informeel en ongeorganiseerd (kleinschalig burgerinitiatief), als in georganiseerd verband (vrijwilligersorganisaties en bijvoorbeeld sport, cultuur en zorg). Vrijwilligers vormen een actieve bijdrage aan de samenleving. Ook vrijwilligers die een beperking hebben kunnen zich, zolang met enige ondersteuning, actief inzetten voor de samenleving. Deze actieve bijdrage kan ook een positief effect hebben op hun eigen welzijn.

Tot de invoering van de Wmo had de gemeente Hoorn vooral een financierende rol ten aanzien van het vrijwilligerswerk. Met de Wmo is de gemeente nadrukkelijk verantwoordelijk voor stimulering en ondersteuning van vrijwilligers. Het is daarom wenselijk om samen met de vrijwilligersorganisaties de rol en taak te bepalen van zowel gemeente als organisaties.

In de gemeente Hoorn is al een actief vrijwilligersnetwerk aanwezig. Diverse organisaties en instellingen zijn actief in de ondersteuning/werving van vrijwilligers. Wel is het zo dat deze organisaties niet altijd aansluiten bij elkaars werkgebieden, waardoor overlapping of juist leemtes ontstaan. Vrijwilligerswerkbeleid waarin samenhang in het aanbod voor ondersteuning & stimulering van vrijwilligers(organisaties) en afstemming tussen organisaties worden geregeld, is daarom noodzakelijk. Tussen de Vrijwilligerscentrale en het Dienstencentrum zijn bijvoorbeeld al afspraken gemaakt voor bemiddeling van vrijwilligers voor een maatjesproject. Een aantal uitgangspunten dat in het ontwikkelen van vrijwilligerswerkbeleid wordt gehanteerd is: erkenning, ontplooiing, ontwikkeling en maatschappelijke participatie van vrijwilligers. Daarnaast is versterking van (wijk)gerichte inzet door de Vrijwilligerscentrale in het vrijwilligersbeleid een aandachtspunt. Het geformuleerde vrijwilligersbeleid wordt vervolgens uitgewerkt in prestatieafspraken.

Mantelzorg

Mantelzorgers zorgen voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid, vriend of kennis. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. Mantelzorg is vaak langdurig en intensief.

Sinds de invoering van de Wmo is de gemeente verantwoordelijk voor mantelzorgondersteuning. Er wordt in de verzorging van een patiënt steeds meer verwacht van mantelzorgers. Is er niet voldoende (h)erkenning van mantelzorgers, dan is het ook niet mogelijk om de mantelzorger goed te ondersteunen. Het effect van een onevenredig hoge belasting van een mantelzorger op lange termijn kan grote risico's met zich meebrengen op het gebied van lichamelijk, psychisch en sociaal functioneren. Ook eenzaamheid is een reëel risico, als de mantelzorg alleen maar oog heeft voor de mantelzorgtaken. Voor deze kwetsbare groep is signalering en herkenning van de situatie doorslaggevend in de preventie van problemen en eenzaamheid. Ondersteuning van mantelzorgers kan onder meer bestaan uit een middag of een dag vrij van mantelzorgtaken (respijtzorg), het overnemen van regelzaken, een cursus om te leren tillen of te leren eigen grenzen te herkennen.

Ook voordat de Wmo werd ingevoerd, vond al mantelzorgondersteuning plaats. In Hoorn en West-Friesland zijn vooral het Steunpunt Mantelzorg, Regionaal Dienstencentrum West-Friesland en SWOWF actief op dit prestatieveld. Er is en wordt al veel aan (h)erkenning van mantelzorg gedaan

met informatieverstrekking. Daarnaast is er ook een divers aanbod voor mantelzorgondersteuning in de zin van respijtzorg of cursussen.

Nog niet alle activiteiten op het gebied van mantelzorgondersteuning zijn volledig in beeld, evenals de door mantelzorgers ervaren behoefte aan ondersteuning. De behoefte aan en het aanbod van mantelzorgondersteuning zullen in beeld worden gebracht. Omdat de uitvoerende organisaties grotendeels regionaal werken, is samenwerking met de regiogemeenten gezocht om het beleid en subsidiering op elkaar af te stemmen (zie ook 8.1).

Na de vaststelling van het beleid worden alle ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorgers verzameld en in een informatiepakket verwerkt. Dit pakket komt eind 2008 beschikbaar ter ondersteuning van mantelzorgers.

Planning:

Uitwerken en vaststellen van de Nota Vrijwilligerswerkbeleid	2 ^e kwartaal 2008
Formuleren van prestatieafspraken	2 ^e kwartaal 2008
Inventariseren ondersteuningsbehoefte van mantelzorgers	2 ^e kwartaal 2008
Inventariseren van het aanbod op het gebied van mantelzorgondersteuning	2 ^e kwartaal 2008
(Regionale) Nota mantelzorgondersteuning	3 ^e kwartaal 2008
Prestatieafspraken en subsidieverlening	3 ^e kwartaal 2008
Informatiepakket ondersteuningsmogelijkheden mantelzorgers	4 ^e kwartaal 2008

3.5 Prestatieveld 5. Bevorderen van participatie en zelfredzaamheid van mensen met een beperking

In dit prestatieveld gaat het vooral om de *algemene voorzieningen* in een gemeente, die mensen in staat stellen om zelfstandig een huishouden te voeren en sociale contacten te onderhouden. De voorzieningen zijn bestemd voor een brede groep, maar met name ouderen, mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking, chronisch zieken en mensen met een psychisch of psychosociaal probleem. Veelal betreft het activiteiten met een sociaal, recreatief of sportief karakter voor specifieke doelgroepen, maar kunnen ook activerend van aard zijn.

Ouderen wonen steeds langer zelfstandig en mensen met een verstandelijke, lichamelijke of psychische beperking wonen steeds vaker in de 'gewone' wijk, al dan niet met ondersteuning, hulp of begeleiding. Voorwaarden om echt te kunnen *meedoen* aan de samenleving, zijn: voldoende op de behoefte afgestemde voorzieningen en ondersteuning & begeleiding in de omgeving. Bovendien is het een kwestie van sociale integratie in de buurt. Als aan deze voorwaarden niet is voldaan, kan een beperking ertoe leiden dat kwetsbare mensen geen gebruikmaken van de voorzieningen en lopen zij het risico op terugval in de problematiek, uitval uit de samenleving of eenzaamheid. De basis van dit prestatieveld ligt in een vraaggericht en samenhangend systeem van ondersteuning en een goed door organisaties afgestemd signaleringsbeleid.

Reeds lang voordat de Wmo werd ingevoerd, was SWOWF actief in het ondersteunen en geven van advies aan ouderen en heeft daarvoor een breed aanbod ontwikkeld. Door andere organisaties zijn de afgelopen jaren verschillende projecten opgezet voor ondersteuning van mensen met een verstandelijke beperking of een GGZ achtergrond. Deze projecten werden gefinancierd uit projectsubsidies in de Awbz en zijn na overheveling naar de Wmo in 2007 zoveel mogelijk weer gesubsidieerd. Het betreft activiteiten die zich richten op ontmoeting, begeleiding en activering. Voor mensen met een verstandelijke of een psychische beperking, is activering, dag- of weekstructuur en ondersteuning richting arbeid of dagbesteding en daarmee actieve deelname aan de samenleving richtinggevend in de Wmo.

Stichting MEE richtte zich van oudsher op informatieverstrekking aan en ondersteuning & begeleiding van mensen met een verstandelijke beperking. Het werkveld van MEE heeft zich de afgelopen jaren verbreed naar chronisch zieken en mensen met psychische en psychosociale beperkingen. Het werk van MEE past inhoudelijk helemaal in de Wmo. Hoewel de taak van MEE nog niet naar de Wmo is overgeheveld, is dit waarschijnlijk een kwestie van tijd. Gezien het overlappende werkveld en de doelgroepen van de verschillende organisaties is het goed dat MEE één van de partners is in het

Loket Zorg en Welzijn. Over en weer kunnen mensen voor ondersteuning of een voorziening worden doorverwezen, maar ook onderlinge kennisoverdracht vindt plaats.

Ondanks een uitgebreid aanbod voor ondersteuning van verschillende kwetsbare groepen is er, met uitzondering van het integraal ouderenbeleid, nog geen samenhangend gemeentelijk beleid. In 2008 wordt ten aanzien van vraaggerichte en samenhangende ondersteuning voor kwetsbare groepen beleid ontwikkeld. Daarin zullen onder meer de onderstaande aspecten worden opgenomen.

Ondersteuning kwetsbare groepen

Hoewel de gemeente bekend is met vele activiteiten en ondersteuningsmogelijkheden voor GGZ cliënten en mensen met een verstandelijke beperking, is de behoefte en het aanbod niet volledig in beeld. Ten einde een samenhangend aanbod te kunnen realiseren en om overlap en leemtes te voorkomen, wordt het aanbod van de verschillende aanbieders op dit gebied in beeld gebracht en de behoefte aan ondersteuning van deze doelgroepen geïnventariseerd. Met dit overzicht als basis, wordt het beleid 'Ondersteuning van kwetsbare groepen' geformuleerd, kunnen prestatie-afspraken met de aanbieders gemaakt worden en kan de te verlenen subsidie hierop worden afgestemd.

Preventie van eenzaamheid

Voor alle kwetsbare groepen geldt dat er een risico bestaat op eenzaamheid. Door lichamelijke, verstandelijke of psychische beperkingen, kan het aangaan en onderhouden van sociale contacten in de knel komen. Ouderen die te maken krijgen met een wegvallende partner, familie of leeftijdsgenoten lopen het risico op vereenzaming. En ook de mantelzorger, die zich volledig richt op het familielid en zelf geen tijd neemt voor sociale contacten, kan vereenzamen. Daarnaast is er een aantal maatschappelijke ontwikkelingen die hierop van invloed kan zijn, zoals de individualisering en familie die vaker ver weg woont. Eenzaamheid kan leiden tot verminderd welzijn, depressie en in het ergste geval verwaarlozing. Signalering van risicofactoren voor eenzaamheid door bijvoorbeeld een hulp of tijdens een huisbezoek kunnen het startpunt zijn van preventieactiviteiten. Met actieve benadering van de betreffende persoon door bijvoorbeeld SWOWF, Steunpunt Mantelzorg of het Dienstencentrum kan het risico of de eenzaamheid worden aangepakt. Vanzelfsprekend wordt er aansluiting gezocht met reeds aanwezig aanbod, indien nodig wordt nieuw aanbod ontwikkeld.

In de visie van de gemeente Hoorn hoort iedereen erbij en staat preventie van eenzaamheid daarom hoog op de politieke agenda. In het te ontwikkelen beleid 'Ondersteuning van kwetsbare groepen', wordt preventie van eenzaamheid voor alle kwetsbare groepen meegenomen.

Samenloop geïndiceerde hulp bij het huishouden en welzijn

Sinds de invoering van de Wmo bepaalt de gemeente welke vorm van hulp bij het huishouden (HH) iemand nodig heeft. Omdat dit voor invoering van de Wmo anders was georganiseerd, heeft er verschuiving plaatsgevonden naar vooral de eenvoudige categorie HH1. Dit is het schoonmaakwerk bij mensen die psychosociaal stabiel zijn en zelf de regie over hun huishouden kunnen voeren. Het sociaal-emotionele aspect dat voorheen vrijwel automatisch onderdeel was van de geleverde (Awbz) thuiszorg, is nu niet meer vanzelfsprekend onderdeel van deze zorg. Daarom wordt in het huisbezoek voor de indicatie, behalve naar de behoefte aan Hulp bij het Huishouden, naar de gehele persoonlijke situatie van de cliënt gekeken. Behoeft aan een individuele voorziening of andere vormen van thuiszorg kan meteen worden meegenomen. Lijkt iemand erg alleen te zijn, dan wordt de persoon gewezen op het aanbod van bijvoorbeeld Netwerk, MEE of SWOWF. De Wmo-consulent vraagt ook wel aan één van deze organisaties om de betrokkene actief te benaderen. Dit is een werkwijze die in eerste instantie aansluit op de eigen verantwoordelijkheid en uitgaat van een zekere mate van zelfstandigheid.

Omdat de mensen, waar dit prestatieveld zich op richt, juist ondersteuning nodig hebben om zelfstandig te kunnen functioneren, worden met de Loketpartners afspraken gemaakt voor een structurele werkwijze om kwetsbare groepen actief te benaderen. De organisatie kan in gesprek met de betreffende persoon nagaan wat er nodig is op het gebied van welzijn of ondersteuning. Behalve de sociaal-emotionele aandacht en signalering van de eventueel veranderende behoefte aan zorg, kan op deze manier ook direct worden ingespeeld op de behoefte aan welzijnsactiviteiten of

ondersteuning. Daarmee kan dus winst worden behaald ten opzichte van het sociaal-emotionele element, zoals dat onder de Awbz plaats had.

Planning:

Inventariseren behoeften en aanbod voor ondersteuning GGZ cliënten	2 ^e kwartaal 2008
Beleidsnota ondersteuning kwetsbare groepen	3 ^e kwartaal 2008
Prestatieafspraken en subsidieverlening ondersteuning kwetsbare groepen	3 ^e kwartaal 2008

3.6 Prestatieveld 6. Voorzieningen voor mensen met een beperking

Bij dit prestatieveld gaat het met name om de *individuele* voorzieningen die mensen met beperkingen compenseren zodat zij in staat zijn tot het voeren van een huishouden, het zich verplaatsen in en om de woning, het zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel en het ontmoeten van medemensen en op basis daarvan sociale verbanden aangaan.

Zorg die nodig is

De gemeente levert hulp bij het huishouden en individuele voorzieningen. Voorbeelden zijn hiervan woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen, scootmobielen en rolstoelen. Mensen kunnen bij het Loket Zorg en Welzijn hun aanvraag indienen. Vervolgens kijkt een Wmo-consulent met welke voorziening iemand het beste is geholpen. Maatwerk in de indicatiestelling vormt het uitgangspunt. Wmo-consulenten gaan hiervoor op huisbezoek en krijgen daarmee inzicht in de hele persoonlijke situatie. Indien het om een ingewikkelde situatie gaat vraagt de Wmo-consulent om een professioneel advies aan het CIZ (voor HH in combinatie met Awbz zorg) of aan Trompetter en Van Eeden (voor een individuele voorziening eventueel in combinatie met HH). Als een zorgaanbieder (de hulp) toch de indruk heeft dat er te weinig zorg wordt geleverd, kan de hulp dit melden bij het Loket. Daar wordt opnieuw naar de indicatie gekeken, wat kan leiden tot een ander besluit. Ook worden aanvragers eventueel doorverwezen naar AWBZ-voorzieningen.

Nadat de gemeente een besluit heeft genomen over de zorg of voorziening volgt na één jaar een hercontrole door de gemeente. Bij HH vindt een huisbezoek plaats, bij een andere voorziening vindt de hercontrole schriftelijk of via een huisbezoek plaats. Met deze actieve benadering wordt onderzocht of de voorziening Wmo nog voldoet aan de hulpvraag van de cliënt. Bijstelling van de geleverde voorziening kan dan direct worden opgepakt en eventueel wordt de cliënt doorverwezen.

In principe is hulp bij het huishouden uitstelbaar. Voor die gevallen waar hulp bij het huishouden niet uitstelbaar is, denk aan de opvang en/of verzorging van kinderen/volwassen huisgenoten, maaltijdverzorging en het doen van boodschappen kan direct zorg worden ingezet. Dit gebeurt via het Loket Zorg en Welzijn. De zorgopdracht wordt dan door de loketmedewerker geplaatst bij de zorgaanbieder van de keuze van de cliënt. De administratieve afhandeling van de zorg volgt daarna. Ook heeft de gemeente afspraken gemaakt met het transferbureau van het Westfriesgasthuis. Bij ontslag van uit het ziekenhuis wordt dan direct zorg ingezet door de zorgaanbieder van de keuze van de cliënt. Het transferbureau geeft deze gegevens door aan het Loket Zorg en Welzijn waarna de administratieve afhandeling van de ingezette zorg plaatsvindt.

Gezien de huidige ervaringen en de afspraken, waarmee cliënten hulp krijgen die nodig is, wordt het voor dit prestatieveld vastgestelde beleid vooralsnog gecontinueerd. Dit is het omschreven beleid Hulp bij het huishouden en tevens verwoord in de Verordening Maatschappelijke Ondersteuning. Met het oog op de verschuiving in de zorg, zal er wel aandacht geschonken worden aan het actiever benaderen van kwetsbare mensen met een ondersteuningsaanbod (zie ook prestatieveld 5).

Eigen bijdragen

Met de raadsuitspraak 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten' is gekozen voor de tussenvariant voor de eigen bijdrage. Dat betekent dat mensen met een inkomen tot 120% van het voor hen geldende sociaal minimum geen eigen bijdragen hoeven te betalen. Mensen met een inkomen daarboven betalen een inkomensafhankelijke eigen bijdrage.

Het Centraal Administratiekantoor (CAK), dat door het ministerie van VWS is aangewezen om de eigen bijdragen te berekenen en te innen, kan deze variant tot ten minste januari 2008 nog niet uitvoeren. De gemeente Hoorn blijft er bij het CAK op aandringen dit spoedig te regelen. Tot het

moment waarop het CAK de tussenvariant kan uitvoeren, is een tijdelijke regeling van kracht. Mensen met een indicatie voor een individuele voorziening betalen geen eigen bijdrage. Diegenen met een indicatie voor Hulp bij het huishouden betalen wel een eigen bijdrage. Mensen met een inkomen tot 120% van het voor hen geldend sociale minimum, kunnen hiervoor bijzondere bijstand aanvragen. Het Loket Zorg en Welzijn ondersteunt mensen desgewenst bij hun aanvraag.

Terugblikkend op het eerste half jaar uitvoering van de Wmo, is gebleken dat de huidige maximale termijn en het maximale bedrag voor de eigen bijdrage voor individuele voorzieningen, ertoe kunnen leiden dat mensen uiteindelijk hun voorziening volledig zelf betalen. Dit was niet voorzien en is niet de intentie. De maximale termijn en het maximum bedrag, die mensen moeten betalen voor de individuele voorzieningen, worden daarom opnieuw bekeken en bepaald. Deze worden verwerkt in de beleidsregels, die horen bij de Verordening maatschappelijke ondersteuning. Daarbij zij opgemerkt dat deze beleidsregels pas in werking treden als het CAK de tussenvariant kan uitvoeren. Tot dit moment wordt geen eigen bijdrage gevraagd voor de individuele voorzieningen.

Planning:

Voor individuele voorzieningen bepalen van het maximum bedrag en de maximum termijn voor de eigen bijdrage en deze opnemen in beleidsregels 4^e kwartaal 2007

3.7 Prestatieveld 7. Maatschappelijke opvang, bestrijding huiselijk geweld

Maatschappelijke opvang

Maatschappelijke opvang omvat het tijdelijk bieden van onderdak, begeleiding, informatie en advies aan personen die, door een of meerdere problemen, al dan niet gedwongen de thuissituatie hebben verlaten en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. Hoorn is centrumgemeente voor deze taak voor de regio West Friesland en ontvangt voor de uitvoering van deze taak een doeluitkering van het rijk.

In het Plan van aanpak 'Dak- en thuislozen @ Home', dat het college in juli 2006 heeft vastgesteld, wordt een aantal ontwikkelingen genoemd. Deze moeten ertoe leiden dat dak- en thuislozen uit heel West Friesland terecht kunnen in een voorziening, waar een structurele oplossing gezocht wordt voor de problematiek, die achter het dak- of thuisloos zijn ligt. Toeleiding naar zorg en doorstroming naar een vorm van zo zelfstandig mogelijk wonen (zodanig met begeleiding), vormen hierin de basis. Het Plan van aanpak wordt vooral met het oog op de financiële dekking van de voorzieningen geactualiseerd.

Crisisopvang

Crisisopvang is erop gericht, door het bieden van tijdelijk onderdak en crisisinterventies (begeleiding), mensen in een crisissituatie zo spoedig mogelijk de regie over hun leven te doen hernemen en weer zelfstandig te laten wonen. Het meest wezenlijke element van de crisissituatie is dat de cliënt niet meer beschikt over onderdak. Dit vanwege huiselijk geweld, relationele problemen of huisuitzetting wegens huurachterstanden of overlast. Momenteel is de crisisopvang nog als groepsopvang georganiseerd. In een groepsaccommodatie komen mensen bij elkaar met uiteenlopende problemen en karakters. Dit leidt soms tot spanningen en conflicten, hetgeen contraproductief is voor het herstelproces. Ook is het niet wenselijk om kinderen met de problematiek en spanningen van anderen te confronteren. Momenteel is de Crisisopvang Nieuwe Stijl in voorbereiding. Dit staat voor een reorganisatie in de huidige crisisopvang door DNO, waarbij de opvang niet langer plaatsvindt in een groepsaccommodatie, maar in crisisopvang-woningen. Er kan efficiencywinst ontstaan, omdat hulpverleners zich kunnen concentreren op de hulpverlening en niet meer bezig hoeven te zijn met oneigenlijke regeltaken in een groepssetting. De belangrijkste overweging die aan de Crisisopvang Nieuwe Stijl ten grondslag ligt is, dat het opvangen van mensen 'in de wijk' meer aansluit bij de filosofie achter de WMO, namelijk dat mensen zoveel mogelijk participeren in de samenleving. Bovendien wordt de stap naar weer zelfstandig wonen kleiner omdat de nieuwe vorm van opvang meer zelfstandigheid van de cliënt vereist. Dit kan de opnameduur verkorten, waardoor ook de in- en doorstroming verbetert.

Winteropvang

Tussen december 2006 en april 2007 heeft de winteropvang van DNO haar eerste seizoen gedraaid. De voorziening is voor dak- en thuislozen uit heel West-Friesland en biedt tussen november en april dagelijks aan maximaal 8 personen bed, bad en brood (bbb) tussen 21:00 uur en 9:00 uur. Het doel is om de mensen die gebruik maken van de winteropvang toe te leiden naar (meer) zelfstandige woonruimte, zorg en wat er daarnaast nog meer nodig is. Door nauwe samenwerking tussen de winteropvang en de medewerkers van het Meldpunt Vangnet en Advies zijn de meeste cliënten in het winterseizoen 2006/2007 doorgeleid naar huisvesting en hulpverlening. Dit is een goed voorbeeld van succesvolle en afgestemde samenwerking tussen verschillende voorzieningen.

Sociaal pension

Een sociaal pension is een voorziening die woonruimte, facilitaire zorg en begeleiding biedt aan personen met een psychische of ernstige psychosociale problematiek (met of zonder verslavingsprobleem), die veelal onvoldoende beschikken over sociale zelfredzaamheid. Daarmee is een sociaal pension niet alleen een woonplek, maar is deze ook gericht op het herstellen van de autonomie en het welzijn van de individuele bewoner. Gezien de problematiek van deze doelgroep, zijn het vaak dak- en thuislozen die via de winteropvang, tijdelijk terecht kunnen in de crisisopvang. Echter de doelstelling en de begeleiding van de crisisopvang is niet afgestemd op de problematiek van deze doelgroep. Zij hebben andere en langduriger begeleiding nodig.

In Hoorn zijn een aantal instellingen die zich inzetten voor dak- en thuislozen: stichting het Zwervertje biedt dagopvang en pension Porcu in Oosterblokker biedt opvang voor dakloze mannen. Tot op heden is in de regio West Friesland echter geen sociaal pension is dat zich richt op het herstel van de autonomie. Hierdoor blijft een deel van de doelgroep hangen in de crisisopvang en belemmert daarmee de doorstroom of belandt op straat. In het vastgestelde Plan van aanpak staat de ontwikkeling van een sociaal pension als nieuwe maatschappelijke opvangvoorziening al vermeld.

Huiselijk Geweld

Elke burger heeft recht op een veilig thuis en daarom is geweld in het gezin onaanvaardbaar! Vaak is huiselijk geweld een uiting van andere problemen. Om huiselijk geweld aan te pakken is het daarom nodig om de achterliggende problemen (zoals bijvoorbeeld psychische, psychosociale, financiële of verslavingsproblemen) aan te pakken. Met vroegtijdige signalering en interventie bestaat er voor slachtoffer en pleger een kans om de situatie positief te beïnvloeden en erger te voorkomen. Omdat huiselijk geweld in het privé-leven plaatsvindt, kan het lastig zijn om signalen op te vangen en bespreekbaar te maken. Bewustwording en weten hoe met de situatie om te gaan, maken daarom een groot deel uit van de aanpak van huiselijk geweld. Met publiekscampagnes wordt iedereen geattendeerd op huiselijk geweld en het bespreekbaar maken ervan. Voor signalering zijn vele andere partijen uit o.a. de gezondheidszorg, het onderwijs of kinderopvang van groot belang. De gemeente Hoorn heeft voor haar eigen medewerkers met veel publiekscontacten, een handelingsprotocol opgesteld.

De aanpak van huiselijk geweld kan alleen in samenwerking met verschillende vormen van hulpverlening en de politie. Een goed op elkaar afgestemde keten met heldere afspraken is daartoe onontbeerlijk. Per 1 september 2007 is het Advies en steunpunt huiselijk geweld (ASHG) West Friesland operationeel. Het ASHG is de coördinerende partij in de hulpverleningsketen. Bovenal is het ASHG de centrale plek waar mensen terecht kunnen met hun vragen en problemen rond huiselijk geweld. Dat geldt voor zowel slachtoffers, daders, omstanders en andere hulpverleners.

De publiekscampagne, versterking van signalering en het ASHG zijn onderdeel van het Plan van aanpak huiselijk geweld Hoorn dat in 2004 is vastgesteld. Dit plan wordt geactualiseerd en verder geconcretiseerd. De actualisatie richt zich vooral op de mogelijkheden, die actuele ontwikkelingen zoals de oprichting van het Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld per 1 september 2007 en de 'wethuisplaatsing dader'³ met zich meebrengen. Versterking van de signaleringsfunctie maakt in ieder geval deel uit van de actualisatie van het beleid.

---

³ Wetsvoorstel uithuisplaatsing dader is momenteel ter schriftelijke behandeling aangeboden aan de Tweede Kamer.

Planning

Actualisering Plan van aanpak Dak- en thuislozen @ Home	2008
Nota integraal beleid maatschappelijke opvang	2008/2009
Actualisatie van het plan van aanpak huiselijk geweld.	3 ^e kwartaal 2008
Ontwikkeling sociaal pension	2008/2009

3.8 Prestatieveld 8. Openbare Geestelijke Gezondheidszorg

Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) gaat om ongevroegde bemoeienis met kwetsbare mensen die kampen met meervoudige problemen, dit kunnen psychische en/of verslavingsproblemen zijn. Zij zijn onvoldoende zelfredzaam en vragen meestal niet duidelijk om hulp. Vaak zijn het signalen zoals huurachterstand, (hygiënische) woonproblemen, overlast of bijzonder afwijkend gedrag die aangeven dat er een probleem is. Bij OGGZ gaat het om voorkomen van uitval en terugval en het voorkomen van escalatie van problemen.

In het kader van de Wet collectieve preventie volksgezondheid (Wcpv), waar de OGGZ tot de invoering van de Wmo onderdeel van uitmaakte, is in het Lokaal gezondheidsbeleid 2004-2007 reeds OGGZ beleid opgenomen. Daarin is vooral prioriteit gegeven aan een structurele afstemming van OGGZ-gerelateerde organisaties. Behalve de bestuurlijke en beleidsmatige afstemming in de stuurgroep en het platform OGGZ, is het in 2005 opgerichte Meldpunt Vangnet en Advies het meest concrete resultaat. In het Meldpunt werken stichting DNO opvangcentrum, Brijder Verslavingszorg en het GGZ Centrum nauw samen. Iedereen kan hier terecht met signalen, zoals eerder omschreven. De meldpuntmedewerkers leiden mensen toe naar zorg en zetten zonodig bemoeizorg daarvoor in. Gezien de gestage stijging van het aantal meldingen in de afgelopen jaren, is het duidelijk dat het meldpunt voorziet in een behoefte.

De in 2006 opgerichte regionale stuurgroep OGGZ heeft in juli 2007 een 'agenda OGGZ West-Friesland' aangeboden aan de Westfriese gemeenten en adviseert om in het te ontwikkelen OGGZ-beleid de volgende drie prioriteiten op te nemen:

- Jeugd in de knel;
- Mensen met psychiatrische en/of psychosociale problematiek in de wijk;
- Vereenzaamde en beginnend dementerende ouderen.

De stuurgroep heeft een aantal suggesties gegeven voor de aanpak van deze prioriteiten, die herkenbaar zijn in het beschreven (te ontwikkelen) beleid in prestatievelden 2 en 5.

De essentie van het te ontwikkelen OGGZ beleid is vroegtijdig signaleren en beïnvloeden van risicofactoren en beschermende factoren. Doel is om uitsluiting & dakloosheid te voorkomen en te verminderen en bij te dragen aan een aanvaardbare kwaliteit van leven voor kwetsbare mensen. Omdat dit een regionale functie is⁴, die deels ook lokaal is in te vullen, zal in ieder geval in samenwerking met de regiogemeenten het beleid worden geformuleerd en ingevuld.

Planning

Regionaal OGGZ beleid	2008
-----------------------	------

3.9 Prestatieveld 9. Verslavingsbeleid

Verslaving is een chronische, recidiverende aandoening die ernstige gevolgen heeft voor het functioneren van het individu. De ernst van de verslaving wordt bepaald door meerdere factoren. Veel verslaafden lijden aan een meervoudige problematiek. Vaak is sprake van psychiatrische ziektebeelden, en een combinatie met dak- en thuisloosheid, met werkloosheid en met schulden. Verreweg de grootste groep verslaafden veroorzaakt geen of nauwelijks overlast. Wel legt deze groep een grote druk op hun directe omgeving.

Ambulante verslavingszorg is gericht op preventie van en hulpverlening bij verslavingsproblemen, inclusief activiteiten in het kader van overlastbestrijding. Verslavingsbeleid valt daarmee behalve onder de Wmo, tevens onder de beleidsterrein Openbare Orde & Veiligheid en Gezondheidsbeleid.

⁴ In de doeluitkering MO/VB dat de gemeente Hoorn ontvangt voor regionale voorzieningen is per 1 januari 2007 ook een deel van het budget bestemd voor OGGZ.

Zwaar alcoholgebruik komt in Hoorn (en heel West-Friesland) vaak voor. In lijn met de prioriteiten van het ministerie van VWS om alcoholgebruik terug te brengen, is in Hoorn gestart met voorbereidingen voor alcoholmatigingsbeleid. Er is een ambtelijke werkgroep, met daarin medewerkers van de afdelingen openbare orde en veiligheid, welzijn en stadsontwikkeling, die zich richt op de formulering van een integraal alcoholmatigingsbeleid. Want alleen als er sprake is van afgestemd beleid op het gebied van zowel gezondheidszorg, horecabeleid en openbare orde & veiligheid, dat elkaar niet tegenspreekt, kan het beleid doeltreffend zijn. Wanneer we ons bijvoorbeeld richten op voorlichting op scholen, levert dit wellicht weinig op als jongeren nog steeds dezelfde mogelijkheden hebben om overmatig alcohol te gebruiken. Tevens is het draagvlak voor een cultuuromslag groter als alle partijen; jongeren, ouders, onderwijzers, horeca zich verantwoordelijk voelen voor een deel van het probleem en niet de indruk hebben dat zij de enige zijn die iets aan het probleem moeten doen. Bij de ontwikkeling van het integrale alcoholmatigingsbeleid wordt regionale afstemming gezocht en wordt tevens de relatie gelegd met de nota "Alcohol nog ff niet" van het regionale platform leefstijl.

Planning:

Nota integraal alcoholmatigingsbeleid

2008

Hoofdstuk 4. Aanpalend beleid

4.1 Aanpalende thema's in beeld

De Wmo is reeds breed geformuleerd met de 9 prestatievelden. De werkelijkheid laat zich niet in prestatievelden indelen en dat komt tot uiting in het grote aantal thema's en beleidsvelden die een relatie hebben met een deel of met alle prestatievelden.

Om hier een beeld van te krijgen, is een aantal beleidsterreinen en thema's in een schema gezet. Dat aanpalende beleidsterreinen gerelateerd kunnen worden aan verschillende prestatievelden geeft het belang van integrale benadering aan. Dit hoeft niet tot nieuw beleid te leiden, wel zal over en weer de visie en uitgangspunten op de verschillende beleidsterreinen moeten worden overwogen.

Beleidsveld / thema	leefbaarheid Wijken en Buurten	jeugd	informatie, advies en ondersteuning	mantelzorgers en vrijwilligers	bevorderen participatie mensen met beperking	verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking	maatschappelijke opvang & aanpak huiselijk geweld	bevorderen Openbare Geestelijk Gezondheidszorg	bevorderen Verslavingsbeleid
Activering en reïntegratie	*		*		*	*	*	*	*
Gezondheidsbeleid		*	*	*	*			*	*
Huisvestingsbeleid	*					*	*		*
Integratiebeleid	*	*	*	*	*	*	*	*	*
WWB beleid			*		*	*	*	*	*
Sociaal veiligheidsbeleid	*	*					*		
Sport	*	*		*	*	*			
Wijksteunpunten	*		*		*	*			

4.2 Toelichting op thema's

Gezondheidsbeleid

Lokaal gezondheidsbeleid is gericht op het (preventief) gezond houden van mensen. Hiervoor is investering in stabiele sociale omstandigheden, bestaanszekerheid, gezonde omgeving, gezonde voeding en een voldoende toegankelijk zorgaanbod noodzakelijk. Investerings die zowel het individu, de marktsector als de overheid kan doen. Preventie is geregeld in de Wcpv. De Wmo regelt de maatschappelijke ondersteuning en participatie. Beide wetten zijn dus nauw gelieerd en soms zelfs overlappend.

Er is een aantal raakvlakken te constateren tussen de taken op het terrein van de Wcpv en de Wmo-prestatievelden:

De taken op het terrein van de OGGZ werden uitgevoerd op grond van de Wcpv, maar zijn overgeheveld naar de Wmo. Binnen de Wcpv zijn er taken op het terrein van jeugd, gericht op het

geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding hetgeen goed past bij prestatievelde 2 van de Wmo, te weten de op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden. In het algemeen hebben veel taken op het terrein van de Jeugdgezondheidszorg (onderdeel van de Wcpv) en opvoedingsondersteuning te maken met prestatievelde 2 van de Wmo.

De Technische hygiënezorg (onderdeel van de Wcpv) kan een rol spelen in het bevorderen van veiligheid van openbare ruimtes en daarmee van de leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten (prestatievelde 1 Wmo). De epidemiologische functie op grond van de Wcpv kan worden ingezet in het kader van de Wmo. Te denken valt aan onderzoek onder ouderen, chronisch zieken en kwetsbare burgers (OGGZ), maar ook aan het in samenwerking met JGZ verwerven van inzicht in de ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van jeugdigen.

De Wcpv-activiteiten met Wmo-aanknopingspunten hebben betrekking op bewegen, sociale weerbaarheid, en genotmiddelen. Kwetsbare groepen worden geactiveerd om te participeren in bijvoorbeeld praatgroepen, cursussen of voorlichtingsactiviteiten. Op deze manier is er niet alleen sprake van gezondheidsparticipatie, maar ook algehele participatie.

Voor het lokaal gezondheidsbeleid 2007 – 2010 wordt door de gemeente Hoorn ingezet op de speerpunten: leefstijl (roken, alcohol en drugs), overgewicht en diabetes en geestelijke gezondheid.

Huisvestingsbeleid

Wonen, zorg en welzijn zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wanneer we kijken naar het welbevinden van burgers, speelt wonen hierin een grote rol. Hoe iemand woont is vaak afhankelijk van zijn of haar persoonlijke situatie. Voor jongeren gelden vaak heel andere woonwensen dan voor ouderen. Ook kan het mogelijk zijn dat een woning moet worden aangepast om deze bewoonbaar te maken voor iemand met een handicap. In het huisvestingsbeleid worden de plannen uiteengezet om wonen voor alle doelgroepen mogelijk te maken.

visie op wonen in Hoorn:

- Hoorn wil zich vooral richten op het bouwen voor de eigen behoefte waarbij alle doelgroepen op een evenwichtige wijze aan bod moeten komen;
- Voor het behoud van voorzieningen is voldoende draagvlak van groot belang;
- Hoorn wil voor de groeiende groep ouderen, in samenwerking met andere partijen, voldoende bieden op het gebied van wonen, zorg en welzijn;
- De kwaliteit van woningen en de woonomgeving moet beter aansluiten bij de wensen van de bewoners;
- De openbare leefomgeving moet schoon, toegankelijk, goed verlicht, veilig en groen zijn.

Een knelpunt dat in het licht van de Wmo speelt is de huisvesting van senioren. Dit wordt vooral veroorzaakt door de demografische ontwikkeling en de extramuralisering waardoor senioren steeds langer zelfstandig wonen. Mogelijke oplossingen hiervoor zijn de bouw van seniorenwoningen, het opplussen van woningen, aanpasbaar bouwen, woonzorgzones en doorstromingsbevorderende maatregelen. Een ander woonaspect dat de Wmo raakt, is doorstroming van maatschappelijke opvang voorzieningen naar (begeleid) zelfstandig wonen of wonen voor mensen met een chronische verslaving. Voor dit specifieke wonen voor doelgroepen wordt nauw samengewerkt met IntermarisHoeksteen en vindt dus ook regionale afstemming plaats. Voorbeelden van deze samenwerking zijn te vinden in de initiatieven voor een woonvoorziening voor chronisch verslaafden of het op te zetten sociaal pension. Een ander voorbeeld van een overkoepelend initiatief is de domotica-woning die 22 oktober tot 21 november te bezichtigen is in het plan de Wagens in Hoorn. Onder regie van de gemeente zijn verschillende partijen waaronder Intermaris, Stichting Ouderenraad Hoorn en Netwerk en SWOWF een werkgroep gestart die de mogelijkheden voor domotica-toepassingen in Hoorn onderzoekt. Domotica zijn elektronische toepassingen die het voor mensen met een beperking mogelijk maken om langer zelfstandig te wonen.

Integratiebeleid

Het uitgangspunt van het integratiebeleid is het bevorderen van de actieve participatie van allochtonen aan de samenleving. Uit de onlangs gehouden evaluatie van het integratiebeleid bleek dat de vele initiatieven van de afgelopen jaren ten dele hebben geleid tot structurele

participatie van de doelgroep aan het maatschappelijk verkeer. Vooral de deelname van de doelgroep aan cursussen en projecten is aanzienlijk toegenomen. Dat allochtonen (nog) onvoldoende participeren, heeft enerzijds te maken met het feit dat een deel van de doelgroep niet geheel zelfstandig mee kan draaien in de maatschappij en anderzijds met het feit dat de doelgroep (nog) onvoldoende de toegang heeft tot de voorzieningen.

Het integratiebeleid richt zich vooral op de thema's: taal, onderwijs en werk. Eigen verantwoordelijkheid van de doelgroep en het bevorderen van de toegankelijkheid van voorzieningen zijn hiervoor belangrijke uitgangspunten.

Met ingang van januari 2007 is de Wet Inburgering (WI) in werking getreden. Het Hoornse inburgeringsbeleid maakt deel uit van het integratiebeleid en speelt in op de volgende uitgangspunten:

- Bevorderen van de zelfredzaamheid (toerusting);
- Bevorderen van de interactie tussen allochtonen en de Hoornse inwoners;
- Toegankelijk maken van instellingen.

Het project 'Turkse en Marokkaanse ouderen' van SWOWF loopt al een aantal jaar en zal in het nieuwe integratiebeleid worden gecontinueerd als structureel aanbod bij SWOWF. De brede doelstelling van het project 'Vergroten van de maatschappelijke participatie van allochtone ouderen' past geheel in het devies 'meedoen' van de Wmo. Dit project raakt verschillende Wmo prestatievelden. Het onderdeel actieve informatieverstrekking en behoeftepeiling over voorzieningen op het gebied van wonen, zorg en welzijn heeft een relatie met zowel prestatieveld 3 'Geven van informatie en advies', als prestatieveld 1 'Sociale samenhang in wijken en buurten'. Daarnaast biedt het project de mogelijkheid van individuele hulp en dienstverlening aan allochtone ouderen. Prestatieveld 5 spreekt van het bevorderen van deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking. Zoals de algemene individuele hulp en dienstverlening van SWOWF onder dit prestatieveld valt, geldt dit ook voor de allochtone doelgroep.

Beleid Werk en bijstand (WWB)

Cliënten die recht hebben op een WWB⁵ uitkering en niet-uitkeringsgerechtigde werkzoekenden die voor reïntegratie onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, kunnen via een reïntegratietraject worden toegeleid naar werk. Dit kan ook werk in de uitvoering van de Wmo zijn, zoals hulp bij het huishouden. Mensen die een lange afstand tot de arbeidsmarkt hebben, doen vaak eerst vrijwilligerswerk (activering) om een aantal basisvaardigheden te leren. Afhankelijk van de persoon en zijn of haar mogelijkheden en beperkingen kan dit bijvoorbeeld zijn: wennen aan een dagstructuur, leren actief te zijn, sociale vaardigheden ontwikkelen, voldoen aan verwachtingen van anderen of rekening houden met anderen. Activering kan bijvoorbeeld door de cliënt praktische ondersteuning te laten bieden aan ouderen in het onderhoud van de tuin. Voor mensen met een verslavingsproblematiek is bijvoorbeeld de veegploeg opgezet. Zij houden in een aantal delen van de gemeente Hoorn straten en wijken schoon.

Het doel van reïntegratie: 'een toekomst met een bestendige economische zelfstandigheid' wordt hier gekoppeld aan het Wmo devies 'Meedoen'. Daar waar deelname aan de arbeidsmarkt (nog) niet mogelijk is, wordt eerst ingezet op actie(vere) deelname aan de samenleving. Dit raakt aan de Wmo prestatievelden 4 'ondersteunen van vrijwilligers', prestatieveld 5 'bevorderen van deelname aan het maatschappelijke verkeer en zelfstandig functioneren' en aan prestatieveld 6 'verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking'.

In het in april 2007 door de raad vastgestelde beleidsplan 'Wet werk en bijstand 2007-2010' is een hoofdstuk armoedebeleid opgenomen. Centraal daarin staat verbetering van de positie van de Hoornse minima. De gemeente biedt daartoe inkomensondersteuning aan inwoners van Hoorn met een inkomen op minimumniveau (115% van de voor hen geldende bijstandsnorm). Deze inkomensondersteuning kan in de vorm van bijzondere bijstand, langdurigheidstoelage, witgoedregeling, sport- en cultuurfonds, collectieve aanvullende ziektekostenverzekering, schuld-hulpverlening en kwijtscheldingsbeleid plaatsvinden. Om het gebruik van inkomensondersteuning te

---

⁵ Wet Werk en Bijstand

bevorderen, wordt gericht ingezet op voorlichting. Actieve voorlichting en informatievoorziening via website en media, alsmede huisbezoeken aan ouderen vormen hiervan de basis. Vooral voor kwetsbare groepen is voorlichting en informatievoorziening over de WWB en de Wmo essentieel. Daarnaast kan het huisbezoek aan ouderen als signaleringsfunctie dienen met het oog op achteruitgang of andere problemen.

In het armoedebeleid wordt rekening gehouden met het feit dat mensen vaak een eigen bijdrage moeten betalen. Ook binnen de Wmo wordt voor individuele voorzieningen en maatschappelijke opvang (onder andere dak- en thuislozen met of zonder bijstandsuitkering) een eigen bijdrage gevraagd. Onderlinge afstemming tussen beleidsterreinen is van belang om inconsistentie te voorkomen.

Sociaal veiligheidsbeleid

Vanuit de behoefte aan een overkoepelende aanpak van veiligheidsbeleid is het integrale plan van aanpak Sociale Veiligheid 2007-2008 'Koersen op sociale veiligheid' opgesteld. Pijler I richt zich op de volgende kwetsbare groepen:

- multi-probleemgezinnen;
- jeugd die overlast in de buurt veroorzaken;
- verslaafden aan drugs of alcohol;
- huiselijk geweld

De bovenstaande onderwerpen hebben een relatie met de prestatievelden 2, 7 en 9.

Sport

Sport wordt vooral beoefend omdat het leuk is om te doen. Het is een manier om sociale contacten op te doen of te onderhouden. Daarnaast wordt sport ook als middel gezien om andere doelen te bereiken zoals bevordering gezondheid en integratie. Ook kan sport worden ingezet voor een zinvolle dagbesteding of om mensen uit hun isolement te halen. Samengevat kan gesteld worden dat sportdeelname zowel op gezondheids-, sociaal maatschappelijk en economisch gebied overwegend positieve effecten oplevert.

Sportbeleid heeft raakvlakken met diverse andere gemeentelijke beleidsvelden zoals jeugdbeleid, gezondheidsbeleid en gehandicaptenbeleid. Samenwerking binnen de sport kan ook beleidsveldoverstijgend plaatsvinden tussen organisaties op het gebied van onderwijs, welzijn, gehandicapten, jongeren en ouderen. Deze samenwerking kan zowel betrekking hebben op het gezamenlijke gebruik van accommodaties als op het gezamenlijk organiseren van cursussen en sportactiviteiten. Het gemeentelijk beleid is er op gericht om voorwaardenscheppend, in samenwerking met de sportverenigingen, sport en bewegen voor jong en oud te stimuleren. Sporten moet op een verantwoorde wijze kunnen plaatsvinden, zowel uit gezondheids- sociaal- als financieel perspectief. De rol van de gemeente is hierbij faciliterend en stimulerend.

Wanneer we kijken naar het Wmo-devies "iedereen moet kunnen meedoen" hoort dit uiteraard ook te gelden voor Sport. Initiatieven in het licht van de Wmo zijn bijvoorbeeld sportmaatjes voor kwetsbare doelgroepen. Indien de bestaande voorzieningen niet voldoen kan er gekeken worden naar individuele voorzieningen of aangepast sporten. Vaak is een sportvereniging de maatschappij in het klein. Je vindt er vrijwilligers die zich belangeloos en vol overgave inzetten voor een club, jongeren die er sociale vaardigheden leren en senioren blijven er tot op hoge leeftijd gezond en verantwoord sporten. Daarnaast heeft een sportclub vaak een belangrijke functie als ontmoetingsplek in de buurt.

Wijksteunpunten

Wat is een wijksteunpunt? Een wijksteunpunt wordt minimaal gezien als een accommodatie waaruit wijkgebonden zorg, welzijn en dienstverlening wordt geboden aan zorgvragers. Dit kunnen mensen zijn met een lichamelijke of verstandelijke handicap, maar ook ouderen of mensen die op psychisch gebied ondersteuning behoeven. Wijksteunpunten kunnen een aanzet geven tot bevordering van leefbaarheid en sociale cohesie en in de wijk. Ook kan de eenzaamheid onder kwetsbare burgers worden tegengegaan.

Een wijksteunpunt kan in de Wmo de rol vervullen van een centraal punt, van waaruit activiteiten en diensten worden aangeboden aan buurtbewoners. In wijken waar behoefte is aan een samenhangend voorzieningenaanbod zonder overlap of leemten, kan een wijksteunpunt deze functie vervullen. Inzicht in behoeften van (wijk)bewoners gerelateerd aan het huidige voorzieningenaanbod en het gewenste aanbod is hierbij het uitgangspunt.

In een wijksteunpunt kan een divers aanbod aan (welzijns)voorzieningen gerealiseerd worden. Dit kunnen algemene activiteiten zijn voor alle bewoners in de buurt. Te denken valt bijvoorbeeld aan een tandarts, een fysiotherapeut of kinderopvang. Maar meer specifiek kan een wijksteunpunt zich ook richten op kwetsbare burgers in de buurt. Maaltijdvoorzieningen, cursussen voor opvoedingsondersteuning of een samenkomst voor mensen met een handicap zijn hier voorbeelden van. Daarnaast is het verstrekken van informatie en advies over het aanbod en de voorzieningen een functie die thuishoort in een wijksteunpunt.

Hoofdstuk 5. Behoeft van kwetsbare doelgroepen en participatie

De Wmo is een participatiewet. In de Wmo staat het bevorderen van deelname aan de samenleving en ondersteuning van kwetsbare groepen centraal. Er zijn kwetsbare groepen die voor de invoering van de Wmo niet onder verantwoordelijkheid van de gemeente vielen. Deze doelgroepen en hun behoefte aan ondersteuning waren niet in beeld. Tevens zijn er groepen mensen waarvoor wel beleid is ontwikkeld, maar die daarbij niet actief werden betrokken. Het gaat in dit hoofdstuk vooral om de groep GGZ cliënten, dak- en thuislozen en verslaafden.

5.1 Inzicht in de behoefte van kwetsbare groepen

Kwetsbare groepen zijn nadrukkelijk gevraagd om deel te nemen aan de Cliëntenraad Wmo. Op deze manier kunnen zij direct invloed uitoefenen op het beleid dat in ontwikkeling is en kunnen zij het college van ongeraagd advies voorzien. De volgende paragraaf gaat nader in op de Cliëntenraad Wmo. Daarnaast is het vooral in het individuele contact met cliënten essentieel om verder te kijken dan de vraag die de cliënt stelt. De Wmo-consulenten benaderen de hulpvraag integraal en hebben kennis van de verschillende achtergronden die een cliënt kan hebben en de specifieke behoeften die daarmee verbonden kunnen zijn.

5.2 Cliëntenraad Wmo

In de artikelen 11 en 12 van de Wmo is het realiseren van de burgerparticipatie expliciet als wettelijke taak binnen de gemeente opgenomen. De Cliëntenraad Wmo is een belangrijk instrument bij de beleidsontwikkeling voor de Wmo in de gemeente Hoorn. Dit geeft cliënten van (dikwijls) kwetsbare doelgroepen de mogelijkheid in te spreken op het in ontwikkeling zijnde beleid. Hierbij gaat het ook om doelgroepen die wellicht niet altijd even mondig zijn. Het doel van de Cliëntenraad Wmo is:

1. Bewerkstelligen dat belanghebbenden bij de Wmo door de gemeente worden betrokken bij de voorbereiding, uitvoering, monitoring en evaluatie van het Wmo-beleid.
2. Belanghebbenden dragen bij aan de totstandkoming en verbetering van het integraal gemeentelijk Wmo-beleid.

Op 25 juni 2007 is de Cliëntenraad Wmo in Hoorn geïnstalleerd door het college. De Cliëntenraad Wmo is betrokken bij de ontwikkeling van dit beleidsplan. In de Cliëntenraad Wmo zijn de onderstaande doelgroepen vertegenwoordigd. Deze raad kan er voor kiezen de huidige samenstelling aan te vullen met nieuwe doelgroepen.

- mantelzorgers
- vrijwilligers
- ouderen
- GGZ-clieñten en hun familie een naast betrokkenen.
- verslaafden
- lichamelijk gehandicapten en chronisch zieken
- minima
- verstandelijk gehandicapten/ouders met een gehandicapt kind

5.3 Voorlichtingen

Om zoveel mogelijk burgers in Hoorn te informeren over de Wmo, zijn in alle wijken van Hoorn waar een overleg leefbaarheid wordt gehouden, presentaties gehouden over de Wmo. Alle wijkbewoners werden vooraf op de hoogte gesteld van het overleg leefbaarheid, veelal via wijkkranten. De presentaties waren specifiek gericht op de inwoners van Hoorn. Waar kunnen zij terecht met hun vragen en hoe is één en ander geregeld in Hoorn. Ook kwam er een stuk algemene Wmo-informatie aan de orde. Deze presentaties boden de inwoners van Hoorn de mogelijkheid om hun vragen, signalen en behoeften ten aanzien van de Wmo direct aan een medewerker van de gemeente te kunnen doorgeven.

Hoofdstuk 6. Kwaliteitsborging

Eén van de belangrijkste uitgangspunten voor de Wmo in Hoorn is dat 'Kwaliteit van zorg voorop staat'. Het college heeft zich op dit punt duidelijk uitgesproken: de kwaliteit moet minimaal gehandhaafd blijven'.

6.1 Kwaliteit van voorzieningen

Vanuit het perspectief van cliënten, hebben de gemeenten⁶ in de aanbestedingsprocedure van hulp bij het huishouden, primair gekozen voor concurrentie op kwaliteit en secundair voor concurrentie op prijs. Met de zorgaanbieders, die voldeden aan de gestelde kwaliteitseisen, heeft de gemeente een raamovereenkomst gesloten. Over de uitvoering van de hulp bij het huishouden en de individuele voorzieningen wordt met de zorgaanbieders, het ClZ, Trompetter & Van Eeden en het CAK regelmatig overleg gevoerd. Hierdoor kan op korte termijn de uitvoering worden verbeterd en bijgesteld.

6.2 Contractbeheer hulp bij het huishouden

Voortvloeiend uit de positieve ervaringen met de bovenregionale aanbestedingsprocedure, is ook voor de kwaliteitsbewaking van de hulp bij het huishouden gekozen voor een gezamenlijke aanpak. Voor beheer van de contracten (raamovereenkomsten) met de zorgaanbieders die de HH uitvoeren, is een extern bureau aangetrokken. Dit bureau neemt dit in ieder geval tot 15 mei 2010 op zich.

6.3 Klanttevredenheidsonderzoek & Benchmark

Met ingang van 2008 vindt jaarlijks een klanttevredenheidsonderzoek en een vergelijking van de prestatiegegevens tussen gemeenten ('benchmark') plaats. Zo krijgt de gemeente meer inzicht in de vraag naar en tevredenheid over de (kwaliteit van) voorzieningen en een indicatie hoe het Hoornse aanbod zich verhoudt tot het aanbod elders.

Een klanttevredenheidsonderzoek meet hoe de klant/burger de maatschappelijke ondersteuning ervaart en beleeft. In het onderzoek komen de volgende onderdelen aan bod: inspraak over de uitvoering van de Wmo, het aanbod van Wmo-diensten per prestatieveld, het proces van dienstverlening en het resultaat van de diensten. Zowel het klanttevredenheidsonderzoek, als de Benchmark worden in Hoorn uitgevoerd door het SGBO (onderzoeksbureau van de VNG). Zoals in de wettekst van de Wmo wordt vermeld, dient de gemeente in het kader van horizontale verantwoording, de prestatiegegevens over het voorgaande jaar te registreren en te publiceren. De eerste rapportage wordt in het voorjaar 2008 verwacht.

---

⁶ 26 gemeenten in Noord-Holland Noord

Hoofdstuk 7. Keuzevrijheid

Artikel 6 van de Wmo verplicht de gemeenten om personen die in aanmerking komen voor een individuele voorziening de keuze te geven tussen een voorziening in natura of het ontvangen van een hiermee vergelijkbaar persoonsgebonden budget (Pgb). In Hoorn hebben burgers voor zowel de individuele voorzieningen als voor de hulp bij het huishouden deze mogelijkheid.

Daarnaast heeft de gemeente Hoorn een ruime keuzevrijheid als het gaat om zorgaanbieders voor hulp bij het huishouden. Inwoners van Hoorn kunnen kiezen uit tien aanbieders, te weten:

- De Westfriese Zorggroep De Omring
- Woonzorggroep Wilgaerden
- Esdégé-Reigersdaal
- Zorgkompas BV
- Thuiszorg Kop van Noord-Holland
- Philadelphia Zorg Noord-Holland-Noord
- Regionale Thuiszorg/Evean/Icare
- Stichting Hulpvaardig
- ViVa! Zorggroep, Thuiszorg IJmond
- Zorgbedrijf Nederland Holding BV

De keuze voor een Pgb brengt ook verplichtingen met zich mee. Cliënten moeten verantwoording afleggen over de besteding van hun budget. Zij moeten kunnen laten zien hoe het toegekende budget is besteed. Daartoe moeten ze de administratie bijhouden en zijn ze in het geval van hulp bij het huishouden feitelijk de werkgever van de zorgverlener die wordt ingehuurd. Omdat niet iedereen deze verantwoordelijkheden en verplichtingen kan en wil nemen is het van belang hierover goede informatie en advies te geven ter ondersteuning van de keuze voor een Pgb.

In het Loket Zorg en welzijn wordt aandacht geschonken om cliënten een goede keuze te kunnen laten maken. Daarnaast is met de Sociale Verzekeringsbank een overeenkomst gesloten voor ondersteuning van mensen met een Pgb. Ook Stichting MEE en de GGZ cliëntenorganisatie bieden ondersteuning aan mensen die hebben gekozen voor een persoonsgebonden budget.

Hoofdstuk 8. Ontwikkelingen in de Wmo

8.1 Regionale samenwerking

De regio West-Friesland heeft in 2006 de invoering van de Wmo voor een belangrijk deel regionaal voorbereid. Deze regionale afstemming werd begeleid door een Regionaal Kwartiermaker Wmo en werd gefinancierd d.m.v. provinciale subsidie. Op bestuurlijk niveau hebben de portefeuillehouders via het Madivo-overleg, het Wmo-beleid van de verschillende individuele gemeenten op elkaar afgestemd. Op ambtelijk niveau hebben diverse werkgroepen (hulp bij het huishouden, Loket, Beleid, Signalering) met vertegenwoordigers van de gemeenten de invoering praktisch voorbereid. Nog steeds vindt regionale samenwerking en afstemming plaats, o.a. in het Wmo-projectleidersoverleg.

Door zowel regionaal werkende organisaties, als gemeenten is vastgesteld dat er grote behoefte bestaat aan afstemming met betrekking tot Wmo subsidies. De voormalig Awbz subsidies die naar de Wmo zijn overgeheveld, worden voor een groot deel verstrekt aan regionaal werkende organisaties. Deze organisaties hebben er last van dat zij elk voor een deel van hun subsidie-inkomsten alle afzonderlijke gemeenten moeten benaderen. Dat betekent namelijk dat zij te maken hebben met negen verschillende subsidieverordeningen, met van elkaar afwijkende voorwaarden en indieningstermijnen voor de subsidieaanvraag en verantwoording.

Behalve deze praktische kant, is het ook wenselijk om beleid op elkaar af te stemmen. De prestatievelden 4 (vrijwilligers & mantelzorgers) en het cluster prestatievelden 7, 8 en 9 (maatschappelijke opvang, OGGZ, huiselijk geweld en verslavingsbeleid) komen hier wat de regiogemeenten betreft voor in aanmerking.

Met subsidie van de Provincie Noord-Holland ondersteunt een extern bureau de regiogemeenten in de ontwikkeling van regionale beleidsontwikkeling en een daarop afgestemd subsidiekader. Voor wat betreft het subsidiekader, is het voornemen om met de regiogemeenten gezamenlijk afspraken te maken ten aanzien van voorwaarden die aan het aanvragen en verantwoorden van Wmo-subsidies verbonden zijn. Deze afspraken kunnen als beleidsregels onder alle gemeentelijke subsidieverordeningen ressorteren.

Betreffende regionale beleidsvorming loopt in het vierde kwartaal van 2007 een traject om enerzijds te bepalen in hoeverre regionale beleidsontwikkeling, met behoud van de couleur locale, mogelijk en wenselijk is. Vervolgens wordt in samenwerking met de betreffende regionaal werkende organisaties richting en vorm gegeven aan het beleid. De relatie met het lokale beleid wordt daarin nadrukkelijk meegenomen.

Voor wat betreft de prestatievelden 7, 8 en 9 is de gemeente Hoorn centrumgemeente voor West-Friesland en ontvangt daarvoor van het Rijk financiering. Hoewel er meer afstemming over het beleid zal zijn dan voorheen, blijft de gemeente Hoorn de regisseur op dit terrein. De ontwikkeling en financiering van het Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld West-Friesland is een goed voorbeeld van hoe deze beleidsafstemming vorm kan krijgen onder regie van de gemeente Hoorn. Naast het beleid dat de gemeente Hoorn voor de regio ontwikkelt, zijn alle gemeenten verantwoordelijk voor hun lokaal beleid op deze prestatievelden. Dit lokale beleid richt zich onder andere op het minimeerbeleid, activering en reïntegratie in relatie tot de regionale voorzieningen. Voor wat betreft het vrijwilligerswerkbeleid zal de opzet van de gemeente Hoorn aanvankelijk het startpunt zijn voor de regionale afstemming hierover.

In december 2007 ligt er een regionale toekomstverkenning Wmo, op de terreinen zoals hiervoor beschreven. Verdere regionale beleidsontwikkeling vindt daarom in 2008 plaats.

8.2 Nieuwe taken

Bij de invoering van de Wmo zijn nog niet alle Wmo taken overgeheveld. Omdat van een aantal taken nog niet inzichtelijk was hoe deze het beste tot hun recht komen, is er sprake van een gefaseerde invoering.

Gezien de integrale en lokale cliëntondersteuning is steeds gesproken over overheveling van de middelen van de MEE-organisaties naar de Wmo. Stichting MEE is bij uitstek de organisatie die zich

richt op ondersteuning van kwetsbare groepen, met vooral maar niet alleen individuele begeleiding. Het werk van MEE; geven van informatie, advies en cliëntondersteuning en het bevorderen van deelname aan de samenleving en het zelfstandig functioneren, sluit naadloos aan de prestatievelden 3 en 5 aan. Overheveling van de financiële middelen per 1 januari 2008 is echter nog niet aan de orde. Wel zal MEE vanaf 2008 met de gemeente moeten overleggen over de uitvoering van de MEE taken. Wanneer de middelen voor MEE wel naar de Wmo worden overgeheveld is nog niet bekend.

Vanaf het begin van de Wmo-ontwikkeling was het de bedoeling om de functie ondersteunende en/of activerende begeleiding (ob & ab) uit de Awbz naar de Wmo over te hevelen. Met de gefaseerde invoering van de Wmo is dit onderdeel uitgesteld. Intussen wordt door verschillende gemeenten in Nederland momenteel ervaring opgedaan met gemeentelijke uitvoering van deze taak. Dit heeft het beeld opgeleverd dat met het oog op de kwetsbaarheid van de betrokken cliënten de overheveling van deze taak met grote zorgvuldigheid moet gebeuren. Er is nog geen moment van overheveling bekend.

8.3 Ambassadeursfunctie

Het ministerie van VWS heeft in 2006 samen met de VNG de gemeenten ondersteund bij de voorbereidingen op de invoering van de Wmo met het implementatiebureau Wmo. Ook in 2007 loopt dit ondersteuningsprogramma door. Onderdeel van dit programma is dat er verspreid over Nederland een aantal centrumgemeenten zijn, die als intermediair tussen de regiogemeenten en het implementatiebureau fungeren.

Hoorn fungeert als ambassadeur voor West-Friesland en daarmee als schakelpunt tussen het implementatiebureau en de gemeenten in West-Friesland. Met de ambassadeursfunctie beschikt Hoorn over het netwerk en de instrumenten om op de hoogte te blijven van de actuele ontwikkelingen uit Den Haag. De, door het implementatiebureau georganiseerde, ambassadeursbijeenkomsten bieden de gelegenheid om knelpunten mee te geven aan het ministerie van VWS en de VNG. Dit kunnen knelpunten van financiële aard zijn, of knelpunten die in de uitvoering of in de ontwikkeling van beleid worden ervaren. Ook de gemeentebelangen met het oog op ontwikkelingen in de Wmo, kunnen aan de orde worden gesteld. Tot slot kunnen er vanuit de ambassadeursfunctie bijeenkomsten voor de regiogemeenten worden georganiseerd, al dan niet met ondersteuning van het implementatiebureau. De bijeenkomst gemeenten en (O)GGZ van afgelopen voorjaar, is hier een voorbeeld van.

8.4 Projectgroep Wmo

In 2005 zijn de voorbereidingen rond de Wmo van start gegaan. Hierbij is de projectgroep Wmo opgericht om de afstemming tussen verschillende afdelingen binnen de gemeente Hoorn die betrokkenen bij de Wmo te organiseren. De projectgroep wordt voorgezeten door de projectleider Wmo en er worden niet alleen praktische zaken besproken, maar er vindt ook beleidsafstemming plaats. Mogelijk verschuift in de toekomst de focus van de projectgroep van ontwikkeling van de Wmo naar actualisatie van het beleid, hiermee zal wellicht ook de structuur van de projectgroep wijzigen.

Hoofdstuk 9. Financiën**9.1 Begroting 2008**

In het bestuursakkoord tussen Rijk en gemeenten van 4 juni 2007, is afgesproken dat de Wmo-middelen per 2008 zullen worden verdeeld volgens het objectief verdeelmodel. De totale uitkering Wmo 2008 voor Hoorn bedroeg volgens de junicirculaire 2007 krap € 5,5 miljoen, dit was € 253.556 lager dan in 2007. In de septembercirculaire is het budget nogmaals geïndexeerd. Hiermee komt het budget op ongeveer 5,7 miljoen. De totale uitkering bevat de oorspronkelijke budgetten voor hulp bij het huishouden, de overgehevelde subsidieregelingen en de Wmo-uitvoeringskosten. Met de reeds bestaande begrotingsposten voor de (voormalig) Wvg voorzieningen en de advieskosten daarvoor, komt het totale Wmo-budget op € 8,6 miljoen.

Op basis van de ervaringen met de inkomsten en uitgaven in 2007, is de begroting voor 2008 samengesteld. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Dekking van de Wmo kosten binnen het beschikbare budget;
- Veiligheidsmarge op alle posten, gezien het financiële risico van een te krappe begroting.

Dit risico ligt vooral op het vlak van hulp bij de huishouding, die net als de individuele voorzieningen een open eind financiering kent. Behalve het directe risico, is er sprake van een aantal onzekerheden. Een half jaar na invoering van de Wmo is wel een eerste prognose te maken van de uitgaven en inkomsten, echter de structurele kostenontwikkeling van uitvoering van de Wmo taken is nog onvoldoende in beeld. Daarnaast is op verschillende Wmo prestatievelen het beleid nog onvoldoende uitgewerkt om goed de benodigde budgetten voor Wmo-subsidies te kunnen bepalen. Ook is de hoogte van het totale landelijke Wmo-budget een risico. Afhankelijk van de grootte van dit budget, krijgt Hoorn op basis van een verdeelmodel een budget toegewezen. Onzeker is of alle kosten hier in de toekomst uit gedekt kunnen blijven. Tot slot wordt naar verwachting nog een aantal nieuwe taken in de Wmo ondergebracht. Hoe deze taken er precies uitzien, de termijn waarop ze in de Wmo worden ondergebracht en de financiering die daarbij hoort zijn nog niet in beeld.

Momenteel gaan we ervan uit dat de totale Wmo-uitgaven ruim binnen het budget gedekt kunnen worden. De te verwachten onderuitputting van het Wmo-budget 2008 (€200.000), is reeds verwerkt in de primitieve begroting 2008. Het overzicht in bijlage 3 omvat de begroting Wmo 2008, zoals verwerkt in de gemeentebegroting.

Begroting Wmo 2008

	2008	begroting		werkelijk (gehele jaar)		+/-
		uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten	
Wmo budget	5.583.167			-		5.583.167
Hulp bij het huishouden				4.390.000		(4.390.000)
Individuele voorzieningen	2.713.789			2.906.500		(192.711)
uitvoeringskosten				209.000		(209.000)
Advieskosten HH en individuele voorz.	141.500			263.000		(121.500)
Subsidieregelingen				415.000		(415.000)
Gederfde inkomsten Landsmeer					(45.000)	(45.000)
Eigen bijdragen			-		527.700	527.700
Onvoorzien				737.656		(737.656)
Totaal	8.438.456		-	8.921.156	482.700	-

De onderuitputting van het Wmo-budget 2008, is reeds verwerkt in de primitieve begroting 2008. Bovenstaand overzicht omvat de begroting Wmo 2008, zoals verwerkt is in de gemeentebegroting.

De Wmo omvat meer dan hulp bij het huishouden en individuele voorzieningen. Uit de bestaande budgetten worden al veel taken gefinancierd, zoals het ouderen- of welzijnswerk. Deze budgetten zijn niet opgenomen in bovenstaand overzicht.

9.2 Gebruik van andere financieringsbronnen

Vooral bij de ontwikkeling van nieuw beleid binnen de Wmo, kan onderzocht worden hoe gebruik kan worden gemaakt van financieringsbronnen buiten het Wmo of het bestaande welzijnsbudget.

Wet educatie beroepsonderwijs

De Wet educatie beroepsonderwijs (Web) heeft onder meer als doel: inwoners van gemeenten te activeren en van instrumenten te voorzien, in termen van sociale redzaamheid (gericht op het maatschappelijk functioneren), educatieve redzaamheid (gericht op verdere scholing en opleiding) en professionele redzaamheid (gericht op werkgelegenheid). De gemeente heeft daarbij een bijzondere verantwoordelijkheid voor die inwoners die behoren tot gekozen prioritaire gemeentelijk doelgroepen.⁷

Binnen de afgesproken kaders, kan het budget dat verbonden is aan de Web ook voor de Wmo doelgroep worden ingezet. Bijvoorbeeld met cursussen voor vrijwilligers die bestuurslid zijn van een vereniging of voor mensen die leren om zelfstandig te functioneren in de samenleving een cursus omgaan met geld en budgetteren.

Door in de beoordeling van subsidieverzoeken van organisaties die Wmo taken uitvoeren, scherp te zijn op cursus- en opleidingsonderdelen in hun activiteiten aanbod en daarin de koppeling te leggen naar het aanbod binnen de Web, kan subsidiegeld slimmer worden ingezet.

Subsidies Provincie Noord-Holland

De Provincie Noord-Holland biedt binnen haar Sociaal beleidskader 'Welzijn werkt' 2005-2008 aan gemeenten en organisaties de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor ontwikkeling en vernieuwing van het uitvoerend werk. De Provincie heeft daarin onder andere een aanbod dat gericht is op preventie en vroegsignalering van huiselijk geweld. Ook voor beleid en uitvoering binnen andere prestatievelden zal worden nagegaan of er mogelijkheden zijn voor provinciale subsidie.

Tot slot

De uitvoering van de Wmo is een complex en intensief traject dat nog niet op alle terreinen is uitgekristalliseerd. Beleid is deels nog in ontwikkeling en de zorgvraag en daarmee verbonden uitgaven zijn nog niet volledig in beeld, met als gevolg dat de Wmo begroting de komende jaren nog wel in beweging blijft. Voortdurende monitoring van ontwikkeling van de zorgvraag, inkomsten en uitgaven is daarom van belang om de Wmo budgetten uiteindelijk goed te kunnen ramen. Ook de landelijke Wmo ontwikkelingen zullen in dit verband nauwkeurig worden gevolgd.

---

⁷ Overgenomen uit: Educatie en scholing: een WEB van beleid, van E.K. Fokkema, en A.H. Remmers

Bijlage 1. Overzicht beleidsvoornemens en planning

voornemen	2007	2008	2009	2010
Invoering elektronisch kinddossier door GGD en Omring		X	X	
Samenwerkingsafspraken rond Centra voor Jeugd en Gezin vastleggen in convenanten en protocollen		X	X	
Jeugdmonitor en eventueel actieplan		X	X	
Centra voor Jeugd en Gezin realiseren.		X	X	X
Invoering elektronische Verwijsindex Risicojongeren		X	X	
Verbetering signalering d.m.v. methode "Samen starten"		X	X	
Optimalisering digitale sociale kaart		2 ^e kwartaal		
Uitwerken en vaststellen van de Nota Vrijwilligerswerkbeleid		2 ^e kwartaal		
Formuleren van prestatieafspraken m.b.t. vrijwilligerswerk		2 ^e kwartaal		
Inventariseren ondersteuningsbehoefte van mantelzorgers		2 ^e kwartaal		
Inventariseren van het aanbod op het gebied van mantelzorgondersteuning		2 ^e kwartaal		
(Regionale) Nota mantelzorgondersteuning		3 ^e kwartaal		
Formuleren prestatieafspraken m.b.t. mantelzorgondersteuning		3 ^e kwartaal		
Informatiepakket ondersteuningsmogelijkheden mantelzorgers		4 ^e kwartaal		
Inventariseren behoeften en aanbod voor ondersteuning GGZ cliënten		2 ^e kwartaal		
Beleidsnota ondersteuning kwetsbare groepen		3 ^e kwartaal		
Prestatieafspraken m.b.t. ondersteuning kwetsbare groepen		3 ^e kwartaal		
Aanpassen beleidsregels maximering eigen bijdrage	4 ^e kwartaal	X		
Actualisering Plan van aanpak Dak- en thuislozen @ Home		X	X	
Nota integraal beleid maatschappelijke opvang		X	X	
Actualisatie van het plan van aanpak huiselijk geweld		3 ^e kwartaal		
Regionaal OGGZ beleid		X	X	
Nota integraal alcoholmatigingsbeleid		X		

Bijlage 2 Beleid en activiteiten in Hoorn per prestatieveld

Overzicht van vastgesteld beleid en daaraan gerelateerde onderdelen

Kadernotitie Wet Maatschappelijke ondersteuning <i>Meedoen en erbij Hoor'n</i>		Vastgesteld 12 december 2006
Prestatieveld	Beleid	periode
Sociale samenhang en leefbaarheid in wijken en buurten	Prestatie-afspraken met Netwerk	2007-2011
Preventieve ondersteuning bij opgroeien en opvoeden van jeugd	Prestatie-afspraken met verschillende organisaties	Jaarlijks verwerkt in de subsidiebeschikkingen
Informatie, advies en Cliëntondersteuning	Startnotitie Loket Zorg en Welzijn	Vastgesteld in september 2005
Ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers	Prestatie-afspraken met verschillende organisaties	Jaarlijks verwerkt in de subsidiebeschikkingen
Bevorderen van participatie en zelfredzaamheid van mensen met een beperking	Integrale nota ouderenbeleid	2004-2009
Voorzieningen voor mensen met een beperking	<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsplan hulp bij het huishouden - Verordening maatschappelijke ondersteuning - Financieel besluit maatschappelijke ondersteuning - Beleidsregels / verstrekingenboek maatschappelijke ondersteuning 	<ul style="list-style-type: none"> - Vastgesteld in oktober 2006 - Vastgesteld in september 2006 - Vastgesteld in 19 december 2006 - Vastgesteld in 19 december 2006
Maatschappelijke opvang en aanpak huiselijk geweld	<ul style="list-style-type: none"> - Plan van aanpak Dak- en thuislozen - Plan van aanpak huiselijk geweld Hoorn - Regionaal plan van aanpak huiselijk geweld 	<ul style="list-style-type: none"> - Vastgesteld in juli 2006 - Vastgesteld in juni 2004 - Vastgesteld in 2007
Openbare geestelijke gezondheidszorg	Onderdeel van het Lokaal gezondheidsbeleid	2004-2007
Verlavingsbeleid	Prestatie-afspraken met de Brijder Verlavingszorg	Jaarlijks verwerkt in de subsidiebeschikking

Activiteiten per prestatieveld

Prestatieveld	Doelgroep	Huidige activiteiten	Doelstelling	Prestatie	financieel
1. Sociale samenhang en leefbaarheid in wijken en buurten	Alle inwoners: 68.000	Overleggen Leefbaarheid (wijkoverlegorganen) maken hiervan deel uit. Regie wordt gevoerd door de wijkcoördinatoren. Preventieprojecten als Bewoners Preventie Team, gedragscodeprojecten en dergelijke. Opbouwwerk Ontmoetingsmogelijkheden en activiteiten in wijkcentra (voor jong en oud) Jongerenwerk Ouderenwerk Sportopbouwwerk Integratieactiviteiten Stimulans	Alle wijkbewoners leveren een bijdrage aan een prettige en veilige leefomgeving. Betrokken instanties, inclusief gemeente, werken met elkaar samen om de leefbaarheid en veiligheid in de wijken en buurten te optimaliseren. Via uiteenlopende activiteiten in wijkcentra ontmoeten buurtbewoners elkaar en worden sociale samenhang en cohesie bevordert.	Prestatieafspraken Netwerk 2007-2011: deelname opbouwwerkers aan wijkteams 4x per jaar een wijkkrant N.t.b. aantal projecten om bewoners meer actief te maken voor hun wijk 10 uur per week opbouw-werk voor allochtone wijkbewoners 315 activiteiten en cursussen in wijkcentra, minimaal 18.000 deelnemers	Middelen maken deel uit van totaalbudget Netwerk
2. Preventieve ondersteuning bij opgroei en opvoeden (jeugd)	(Risiko)jongeren en hun ouders t.a.v. opvoeden: 40% risico (1600), 13% 0-4 jaar heeft behoefte (1135), 4,5% 0-4 jaar is problematisch (394). Bureau Jeugdzorg: 525	Opvoedsprekuren Aansluiting zorg op zorgstructuur onderwijs Informatiebijeenkomsten VVE en basisonderwijs Buurtnetwerken Jeugdhulpverlening 12- en 12+ Protocol kindermishandeling Lotgenotencontact voor jongeren bij rouw. Buddyzorg (dienstencentrum) buurtmoeders speel-o-theken buurtnetwerken Jeugdhulpverlening 0-12 VVE-peuterspeelzalen	Meer inzicht in omvang opvoedingsproblematiek / ondersteuningsbehoefte Betere samenwerking in de keten preventieve zorg voor kinderen en ondersteuning opvoeders Kwalitatief beter en breder aanbod opvoedingsondersteuning	Minimaal twee speel-o-theken; Jaarlijks twee cursussen Opvoeden Zo; Coördinatie vier buurtnetwerken	
3. Informatie, advies en cliëntondersteuning	Alle inwoners. Specifiek: ouderen, gehandicapten, chronisch zieken, ggz cliënten	Bieden van informatie en advies op het gebied van zorg en welzijn. Vraag-verheldering en zonodig doorverwijzing naar andere organisaties in het Loket Zorg en Welzijn. Digitale sociale kaart Informatiebijeenkomsten WMO-pagina op www.hoorn.nl	Het bieden van een samenhangend aanbod van WMO voorzieningen. Integrale benadering van de hulpvraag van de cliënt Door verschillende wijzen van informatieverstrekking zo groot mogelijk bereik onder de bevolking	Een kwalitatief goed Loket Zorg en Welzijn, dat zowel telefonisch als fysiek goed bereikbaar is. Samenwerking met MEE, SWOWF, Netwerk, team Zorg WWB Monitoren van hoeveelheid en soort vragen die het Loket bereiken.	€ 151.000

Prestatieveld	Doelgroep	Huidige activiteiten	Doelstelling	Prestatie	financieel
4. Vrijwilligers en mantelzorg	Vrijwilligers 27% van de bevolking (ca. 18.360)	<p>Inzet talloze vrijwilligers(organisaties). Werving van vacatures Bemiddeling tussen potentiële vrijwilligers en organisaties. Betalings van de sociale activeringspremie Sociale activering Belangenbehartiging Voorlichting Trajecten voor specifieke groepen vrijwilligers Jaarlijkse Vrijwilligersprijs en Vrijwilligersmarkt. Organisatie van de Make A Difference Day Ondersteuning voor (startende) Vrijwilligersorganisaties Fondsenwerving Autodienst Lotgenotencontactgroepen WonenPlus-activiteiten</p>	<p>Zorgen dat door middel van het bemiddelen in vacatures, het creëren van een goede rechtspositie voor de vrijwilligers en het signaleren van knelpunten bij de uitvoering van het vrijwilligerswerk, bestaande en nieuwe vormen van vrijwilligerswerk dusdanig ondersteund worden, zodat vrijwilligers een essentiële bijdrage aan de sociale infrastructuur binnen de lokale samenleving van de gemeente Hoorn kunnen geven.</p>	<p>Bemiddeling tussen vrijwilligers en organisaties met vacatures voor vrijwilligers; Het versterken van auto-normie van de hulpvrager en het verminderen van het sociaal isolement; Vrijwilligers leveren sociaal emotionele ondersteuning aan mensen met een beperking; Het trainen en begeleiden van vrijwilligers die activiteiten ontplooiën van WonenPlus</p>	<p>€ 39.000 € 37.000 Totaal € 250.000</p>
Mantelzorgers	11% van bevolking (ca.8.000)	<p>Het bieden van reguliere mantelzorgondersteuning en het bevorderen van een goede balans in de combinatie van mantelzorg en participatie door het (tijdelijk) overnemen van regeltaken; Het ondersteunen en vervangen van mantelzorg door vrijwilligers; Het bereiken van mantelzorgers met voorlichting.</p>	<p>Het geven van ondersteuning, (h)erkenning en het recht op begrip aan mantelzorgers, zodat de mantelzorg die (langdurige en vaak intensieve) zorg kan geven aan een chronisch zieke of gehandicapte partner, ouder of kind, of een vriend(in), buurman of buurvrouw.</p>	<p>Verstreken van informatie over mantelzorg; Het geven van individuele en emotionele ondersteuning; Belangenbehartiging; Hulp bij het vinden van respijtzorg; Verwerven van vrijwilligers voor respijtzorg; Het geven van coaching, training en begeleiding aan vrijwilligers die de respijtzorg verlenen; Bemiddeling van vrijwilliger en zorgvrager; Intakegesprekken bij zorgvrager thuis; Overnemen van regeltaken door mantelzorgmakelaar Cursussen voor zowel mantelzorgers als vrijwilligers die zorg bieden; Advisering en ondersteuning bij opname; Gespreksgroepen/Lotgenootcontactgroepen; Adviesering De dag van de Mantelzorg; Thema-avonden dementie.</p>	<p>€ 260.000 (regionaal 2007)</p>

Wmo-beleidsnota 2008 tot 2012

Prestatieveld	Doelgroep	Huidige activiteiten	Doelstelling	Prestatie	financieel
5. Bevorderen participatie en zelfredzaamheid van mensen met een beperking	Mensen met een beperking (waaronder ouderen) of chronisch psychisch probleem, mensen met een psychosociaal probleem	<p>Project (jong) volwassenen, open atelier, partnergroep, inloopochtend, en wonen. Samenwerking met lokale organisaties t.a.v. de sociale kaart en de onderlinge samenhang.</p> <p>Begeleiden en activeren van (ex) GGZ cliënten naar arbeids- dagbesteding d.m.v. kunstzinnige vorming</p> <p>Ondersteunen door bemiddeling en begeleiding van jonge mensen met een psychosociaal probleem bij het zoeken naar en behouden van voor hen zinvol werk of zinvolle dagbesteding.</p> <p>Algemeen ouderenwerk. Verdere ontwikkeling en instandhouden van een centraal meldpunt voor doorverwijzing /informatie voor ouderen, gehandicapten en chronisch zieken.</p>	<p>Bieden van ontmoeting, open atelier en informatie voor mensen met een verstandelijke handicap</p> <p>Lotgenotencontact en informatie voor naasten van verstandelijk gehandicapten.</p> <p>Integratie van GGZ-cliënten bevorderen. Brug slaan naar de maatschappij</p> <p>Rehabilitatie van jonge mensen met een schizofrene stoornis</p> <p>Vermindering van isolement en afstand tot de arbeidsmarkt.</p> <p>Mogelijkheden bieden door te groeien naar een zinvolle maatschappelijke positie van eigen keus.</p> <p>Ondersteuning bieden zodat ouderen, gehandicapten en chronisch zieken zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.</p>	<p>Organiseren maandelijke informatieochtend, open atelier, lotgenotenbijeenkomsten</p> <p>Onderhouden van samenwerking met lokale organisaties</p> <p>Een cliëntgestuurde kunstwinkel/galerie, waar cliënten zelfgemaakte kunstwerken kunnen verkopen</p> <p>Spreekuur voor de doelgroep</p> <p>Begeleiden van cliënten bij het zoeken naar een zinvolle vorm van dagbesteding</p> <p>Samenwerking met GGZ-instellingen, waarbij de activiteiten gericht zijn op het verbeteren van de mogelijkheden voor mensen met een schizofrene stoornis.</p> <p>Meldpunt dient tenminste elke werkdag gedurende een dagdeel geopend/telefonisch bereikbaar te zijn.</p> <p>Het aantal abonnees dient verder te groeien (minimaal 650).</p> <p>Samenwerking met andere instellingen om te komen tot een gecoördineerd aanbod van activiteiten en dienstverlening</p> <p>Verstrekken van individuele voorzieningen zoals woonvoorzieningen, rolstoelen, vervoersvoorzieningen, maaltijdvoorzieningen en hulp bij de huishouding</p>	<p>€ 68.000</p> <p>€ 249.990</p> <p>€ 7.000.000</p>
6. voorzieningen voor mensen met een beperking	Alle inwoners van de gemeente Hoorn die in aanmerking komen om gecompenseerd te worden voor beperkingen in het dagelijkse leven	Innemen en afhandelen van aanvragen in de lijn van de WMO	Door compensatie van beperkingen het in redelijkheid mogelijk maken om zo lang mogelijk zelfstandig te wonen.		

Wmo-beleidsnota 2008 tot 2012

Prestatieveld	Doelgroep	Huidige activiteiten	Doelstelling	Prestatie	financieel
7. Maatschappelijke opvang, bestrijding huiselijk geweld	205 West Friese cliënten vinden per jaar onderdak in de opvangvoorzieningen	Maatschappelijke opvang: Crisisopvang; Begeleid wonen; Begeleid wonen voor jongeren; Winteropvang. Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld	Dak- en thuislozen uit West-Friesland onderdak verlenen, ondersteunen, begeleiden en doorgeleiden naar zo zelfstandig mogelijke woonvorm Mensen in tijdelijke opvang stromen z.s.m. door naar passende woonvorm Voorkomen of zo snel mogelijk stoppen van huiselijk geweld, teneinde schadelijke gevolgen tot minimum te beperken en recidive te voorkomen.	Crisisopvang; 15 plaatsen Begeleid wonen; 45 plaatsen; Begeleid wonen voor jongeren; 6 plaatsen Winteropvang; 8 plaatsen Bieden van informatie en advies aan betrokkenen en professionals m.b.t. de aanpak van huiselijk geweld. Organiseren en verankeren sluitende ketenaanpak rond slachtoffers, getuigen en (potentiële) daders.	Maatschappelijke opvang: € 769.357 € 40.180
8. Openbare Geestelijke Gezondheidszorg	Ca. 200 cliënten in West-Friesland Ca. 100 cliënten in West-Friesland	Meldpunt Vangnet en Advies, Praktische hulpverlening. Vroegtijdig signaleren van problemen Toeleiden naar regulier zorgaanbod, al dan niet met outreachende bemoeizorg. Bemoeizorg / toeleiding jeugdige OGGZ cliënten en ouders naar regulier zorgaanbod Preventie overlast huurders	Cliënten toeleiden naar zorg; Bestrijden van overlast; Bieden van preventieve hulp; Achtervang voor leun en steuncontacten voor de doelgroep die niet is doorgeleid naar zorg; Signaleren van problemen rond reeds naar zorg toegeleide cliënten; Terugdringen aantal overlastsituaties en voorkomen van huisuitzettingen door huurders.		€298.058 € 75.600

Prestatieveld	Doelgroep	Huidige activiteiten	Doelstelling	Prestatie	financieel
9. Verslavingsbeleid	<p>567 mensen met een middelengebruikprobleem in West Friesland</p> <p>Alcohol: 280 Drugs: 225 Gokken: 22</p> <p>Overig (incl medicijnen: 40 (bron: Brijder Verslavingszorg)</p>	<p>Preventieactiviteiten; Medisch spreekuur incl. verstrekking /controle op medicatie; Sociale verslavingszorg voor chronisch verslaafden; Inloopvoorziening voor vaste cliënten van de methadonpost; Veegploeg verslaafden; Geïntegreerde Aanpak Veelplegers Overlast (GAVO).</p>	<p>Voorkomen van problematisch middelengebruik en verslaving; Voorkomen ernstige gezondheidsproblemen en verspreiding ernstige infectieziekten; Verbeteren van het dagelijks functioneren en beperken van gezondheidsschade door middelengebruik; Reductie van overlast van verslaafden in de stad en een veilige en humane plek bieden. Vindplaats van zorgbehoevenden voor hulpverleners; Sociale- en arbeidsactivering Verslaafden; Verminderen van overlast door verslaafde veelplegers, voorkomen van (verdere) recidive en verbeteren sociaal maatschappelijk functioneren.</p>	<p>Voorlichting & informatie ouderavonden, op scholen, vroegtijdige interventie School, studiemiddag, drugsinfo-team; Benodigde medische/ verpleegkundige begeleiding; Passende zorg bieden op de gebieden: verslaving, overlast, lichamelijke & psychische gezondheid, dagbesteding, werk & inkomen, justitie, huisvesting, sociale en zorgcontacten; Mogelijkheid bieden om te douchen, kleding wassen, maaltijd te gebruiken; 15 verslaafden kunnen verspreid over 3 dagdelen per week deelnemen aan de veegploeg. Resocialisering en reïntegratie</p>	<p>Verslavingsbeleid: Ca. €450.000</p>

Bijlage 3   Lijst met afkortingen

Awbz	Algemene wet bijzondere ziektekosten
CAK	Centraal Administratiekantoor
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg
GAVO	Geïntegreerde Aanpak Veelplegers Overlast
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
HH	Hulp bij het huishouden
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
Madivo	Maatschappelijke dienstverlening en volksgezondheid
MO/VB	Maatschappelijke opvang en verslavingsbeleid
Ob & Ab	Ondersteunende begeleiding en activerende begeleiding
OGGZ	Openbare Geestelijke gezondheidszorg
Pgb	Persoonsgebonden budget
Rmo	Raad voor maatschappelijke ontwikkeling
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VWS	Volksgezondheid Welzijn en Sport
Wcpv	Wet collectieve preventie volksgezondheid
Web	Wet educatie beroepsonderwijs
WI	Wet inburgering
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wvg	Wet voorzieningen gehandicapten
Wwb	Wet werk en bijstand

Bijlage 4. Geformuleerde uitgangspunten Wmo

Uitgangspunten uit de 'Notitie voorbereiding Wmo in Hoorn':

1. Burgers dienen optimaal te kunnen participeren in de lokale samenleving;
2. Voorzieningen zijn algemeen en alleen specifiek als dit nodig is;
3. WMO in Hoorn is klantvriendelijk en transparant;
4. Lage drempel voor collectieve voorzieningen en hogere drempel voor individuele voorzieningen
5. Toegang tot individuele voorzieningen is mogelijk op grond van onafhankelijke en objectieve indicering;
6. Informatie en advies over wonen, welzijn en zorg wordt zo volledig mogelijk, onafhankelijk en laagdrempelig in één loket aangeboden;
7. Samenlevingsverbanden dienen te worden versterkt en informele zorg te worden gestimuleerd;
8. Voorzieningen voor wonen, zorg en welzijn dienen goed op elkaar te worden afgestemd;
9. Er wordt uitgegaan van wijkgericht aanbod, tenzij dit lokaal of bovenlokaal doelmatiger of efficiënter kan worden georganiseerd;
10. Gerelateerd aan grote eigen verantwoordelijkheid, dienen burgers over een bepaalde mate aan keuzevrijheid voor voorzieningen te beschikken binnen de gestelde financiële kaders;
11. Beschikbare middelen worden efficiënt en doelmatig ingezet;
12. Vertegenwoordigers van burgers worden actief betrokken in de voorbereiding van de WMO;
13. Door directe betrokkenheid van aanbieders in de voorbereiding, willen we gebruik maken van hun kennis, inzicht en ervaringen;
14. Samenwerking met het zorgkantoor is van belang voor de afstemming tussen de WMO en de AWBZ;
15. In de samenwerking met regiogemeenten staat onze eigen planning voorop. Wel kunnen we ondersteunen bij de start, producten die in Hoorn al zijn ontwikkeld ter beschikking stellen en gezamenlijk optrekken waar dit schaalvoordelen oplevert;
16. Kwaliteit van voorzieningen moet aan vast te stellen minimum criteria voldoen. Kwaliteitseisen worden geformuleerd, evenals de wijze om de naleving ervan te waarborgen.

Uitgangspunten die zijn geformuleerd tijdens diverse commissievergaderingen:

17. Voorkom onnodige bureaucratie, administratieve handelingen en het van kastje naar de muur sturen van cliënten;
18. Bevorderen van de eigen kracht van de Hoornse samenleving, daarbij vooral letten op preventie van eenzaamheid;
19. Sport betrekken bij het bevorderen van de sociale samenhang;
20. Ouderen niet onder alle omstandigheden zelfstandig laten wonen, met het oog op eenzaamheid en (sociale) veiligheid;
21. Met coullance omgaan met mantelzorgers en vrijwilligers, niet te veel druk op deze groepen leggen;
22. Niet iedereen kan verantwoord omgaan met een persoonsgebonden budget, houdt het belang van de cliënt in het oog. Goede voorlichting over het PGB voorafgaand aan de keuze en ondersteuning bij een PGB zijn daarbij belangrijk;
23. Indicaties voeren we zoveel mogelijk zelf uit, complexe indicaties gaan naar het ClZ;
24. Bij aanvragen voor een voorziening (verhuisprismaat bij aanvraag van een traplift) dienen de sociale omstandigheden van de aanvrager nadrukkelijk in de overweging te worden meegenomen.